

Original Research

The Relationship between Gratitude, Apology and Marital Intimacy by Moderating Role of Arrogance among Women

Masoume Valipour¹
Mahsima Pourshahriari²
Abbas Abdollahi³

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between gratitude, apology, and marital intimacy by moderating the role of arrogance among women in Tehran province. The research utilized a descriptive correlation design. The statistical population consisted of all women aged 20 to 50 in Tehran province in 2022 that had been living together for at least one year. The sample of 308 women was selected using a convenience sampling method. Data were collected through online questionnaires and measures including a Researcher-Made Apology Questionnaire, Authentic Pride and Hubristic Pride Scale (Tracy and Robbins, 2007), Gratitude Questionnaire developed (McCullough, Emmons & Tsang, 2002), and Marital Intimacy Scale developed (Walker and Thompson, 1983). SmartPLS-3 software was used to analyze the data. The findings indicated that gratitude had a positive association with marital intimacy, whereas apology and arrogance had a negative association with marital intimacy. Furthermore,

¹. MS.c Student, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Al-Zahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) valipour.masoume@gmail.com

². Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra university, Tehran, Iran. pourshahriari@alzahra.ac.ir

³. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra university, Tehran, Iran. a.abdollahi@alzahra.ac.ir

arrogance moderated the relationship between gratitude and marital intimacy, but did not moderate the relationship between apology and marital intimacy. Based on these results, mental health experts are recommended to organize educational workshops to increase couples' awareness of the aforementioned factors, which can enhance the level of marital intimacy and improve the general health of women in relationships.

Keywords

Arrogance, Marital Intimacy, Apology, Pride, Gratitude

Introduction

Couples have emotional needs, and co-existing intimate relationships play a significant role in fulfilling those needs, bringing happiness, meaning, and marital satisfaction. For creating and maintaining a lasting marriage with high quality and continuous performance, consistent intimacy is a crucial requirement. Marital intimacy is a protective and potent factor that promotes psychological health for couples and helps prevent individual and social problems. Studies suggest that couples with higher levels of marital intimacy experience better marital performance (Gurung et al., 2023).

Appreciation is a structure that researchers study to understand positive processes in couples' relationships. Gratitude is of particular interest to researchers as it plays an important role in human social life and marital satisfaction. Research shows that gratitude is crucial in creating positive emotions in intimate relationships, affecting emotions and perceptions of others, making individuals feel secure in the relationship and enabling them to understand and fulfill their needs. Appreciation and gratitude towards one's spouse improve verbal communication between couples and enhance their perception of the relationship (Kazim & Rafique, 2021).

All close relationships, including marriages, encounter problems, and the most severe issues arise when one spouse causes emotional distress to the other by their actions or inaction. In such a scenario, the offending spouse must take measures to improve the relationship (Schoenfeld et al., 2017). Apologizing is one of the most important measures one can take in such situations.

Arrogance is a variable that this study examines concerning the quality of marital intimacy. Arrogance is a personality trait that can lead to many interpersonal problems and affect individual and social functioning, leading people towards competitiveness and misconduct. It undoubtedly has a negative relationship with marital intimacy. Considering the novelty of gratitude, apology, and arrogance structures, further studies on their role in positive communicative outcomes, including marital intimacy, are essential. Particularly in Iran, no studies have explored this issue yet. Therefore, this research aims to

answer the question of whether arrogance plays a moderating role in the relationship between gratitude, apology, and marital intimacy among women.

Methodology

This study employed a descriptive correlational research method. The statistical population comprised all women aged 20 to 50 residing in Tehran province, and a convenience sample of 308 women was selected in 2022. Data were collected online using several questionnaires: the Researcher-Made Apology Questionnaire, Authentic Pride and Hubristic Pride Scale (Tracy and Robbins, 2007), Gratitude Questionnaire developed by McCullough, Emmons, and Tsang (2002), and the Marital Intimacy Scale developed by Walker and Thompson (1983). The data were analyzed using SmartPLS-3 software.

Findings

The results of the structural equation model indicate that expressing gratitude has a significant and positive impact on marital intimacy. It can be stated that as the level of gratitude between couples increases, the level of intimacy between them also strengthens. Conversely, offering apologies has a significant and negative impact on marital intimacy. This coefficient is weak and negative, indicating that as the frequency of apologies in the relationship increases, the level of marital intimacy decreases.

Hubristic pride has a significant and negative effect on the exogenous variable of marital intimacy. This relationship is also weak in terms of intensity, meaning that as the level of hubristic pride increases between couples, the level of marital intimacy decreases.

The results of the moderator variable of hubristic pride in relation to marital intimacy also show that the gratitude variable has a significant moderating effect on marital intimacy along with the role of hubristic pride. The apology variable does not have a significant moderating effect on marital intimacy along with the role of hubristic pride.

Result

In an academic research paper, expressing gratitude and appreciation towards the kindness, love, and resources that spouses share with each other can play a significant role in fostering intimacy and closeness. This variable can lead to significant positive changes, particularly in the context of the relationship between spouses. This is because when an individual takes steps towards promoting the well-being, comfort, growth, and perfection of the family, they undoubtedly endure a lot of physical and mental pressure. However, if their

efforts and struggles go unnoticed by their spouse and other family members, and they are perceived as a mere duty, the physical and mental pressure can exacerbate (Murray et al., 2011).

Having a mindset of gratitude and appreciation, expressing, and appreciating the kindness and good things others do can ultimately increase marital intimacy. It is essential for individuals to remain humble and modest and avoid considering themselves superior to others while expressing appreciation and admiration. Thus, it seems that the necessary and underlying assumption of appreciation and admiration is not to be arrogant.

Many issues faced by couples stem from the lack of intimacy and communication problems (McNulty et al., 2019). For this reason, therapists can adjust and examine the involved components of this variable to assist in solving these issues. This study's focus is on examining gratitude, apology, and arrogance, as they are essential variables in developing intimacy.

Encouraging couples to appreciate each other's kindness, love, and benefits can lead to increased intimacy, reducing the likelihood of engaging in apologies and arrogance. However, the study has some limitations that need to be considered. For instance, participants in this study were only married women from Tehran province, so caution must be taken in generalizing the findings to other populations. Since research is a sensitive area, it is essential to be cautious about interpreting the findings of studies on diverse populations. Furthermore, the outbreak of the COVID-19 pandemic coincided with the study, affecting the sampling process and data collection due to the restrictions and precautions imposed in Iran.

References

- Ababsi Esfanjani, H. (2017). Designing the model for commercialization of university research using structural equation modeling- Partial Least Squares Method (SEM-PLS). *Iranian Journal of Trade Studies*, 21, 8(2);1-21. (In Persian)
- Adler, M. G. & Fagley, N. S. (2005). Appreciation: Individual differences in finding value and meaning as a unique predictor of subjective well-being. *Journal of Personality*, 73(1), 79-114.
- Ahangarcani, M., Hazavei, F., Kamari, S. & Zarei, R. (2016). Prediction quality of life and the components of spiritual well-being in students based on Islamic component of humility and arrogance. *Scientific Journal of Social Psychology*, 4(39), 23-39. (In Persian)

- Algoe, S. B., Gable, S. L. & Maisel, N. C. (2010). It's the little things: Everyday gratitude as a booster shot for romantic relationships. *Personal Relationships*, 17(2), 217-233.
- Alspach, G. (2009). Extending the tradition of giving thanks recognizing the health benefits of gratitude. *Critical Care Nurse*, 29(6), 12-18.
- Asadi, R. & Delavar, A. (2015). Use of partial least square structural equation modeling in explanation of demographic variables effect on spiritual intelligence with the mediating of well-being. *Quarterly of Educational Measurement*, 6(22), 1-39. (In Persian)
- Askari, M., Ghorashi, Z., Chesli, R. R. & Vazirinejad, R. (2021). Sexual satisfaction and marital intimacy in Iranian male pornography users. *Sexual and Relationship Therapy*, 39(39), 1-11.
- Barton, A. W., Futris, T. G. & Nielsen, R. B. (2015). Linking financial distress to marital quality: The intermediary roles of demand/withdraw and spousal gratitude expressions. *Personal Relationships*, 22(3), 536-549
- Chelladurai, J. M., Kelley, H. H., Marks, L. D. & Dollahite, D. C. (2022). Humility in family relationships: Exploring how humility influences relationships in religious families. *Journal of Family Psychology*, 36(2), 201-211.
- Cheng, J. T., Tracy, J. L. & Henrich, J. (2010). Pride, personality, and the evolutionary foundations of human social status. *Evolution and Human Behavior*, 31(5), 334-347.
- Cundiff, J. M., Smith, T. W., Butner, J., Critchfield, K. L. & Nealey-Moore, J. (2015). Affiliation and control in marital interaction: Interpersonal complementarity is present but is not associated with affect or relationship quality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 41(1), 35-51.
- Delavar, A., Ahmadrad, F. & Naderi, Sh. (2019). Testing the causal relationship of marital conflicts based on the components of forgiveness in women applying for divorce. *Women and Culture*, 12(44), 81-91. (In Persian)
- Eamons, B. & Mc Cullough, M. E. (2003). Counting blessings versus burdens: An experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 377-389.
- Fatollahzadeh, N., Mirseifi Fard, L. S., Kazemi, M., Saadati, N. & Navabinejad, S. (2018). Effectiveness of marital life enrichment based on Choice Theory on quality of marital relationship and couples' intimacy. *Journal of Applied Psychology*, 11(4), 353-372. (In Persian)

- Fehr, R. & Gelfand, M. J. (2010). When apologies work: How matching apology components to victims' self-construals facilitates forgiveness. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 113(1), 37-50.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Forster, D. E., Billingsley, J., Burnette, J. L., Lieberman, D., Ohtsubo, Y. & McCullough, M. E. (2021). Experimental evidence that apologies promote forgiveness by communicating relationship value. *Scientific Reports*, 11(1), 13107.
- Fredrickson, B. L. (2004). The broaden-and-build theory of positive emotions. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, 359(1449), 1367-1377.
- Fuoli, M., van de Weijer, J. & Paradis, C. (2017). Denial outperforms apology in repairing organizational trust despite strong evidence of guilt. *Public Relations Review*, 43(4), 645-660.
- Ghamarani, A., Kajbaf, M. B., Oreyzi, H. R. & Amiri, S. (2009). The study of validity and reliability of the Gratitude Questionnaire-6 (GQ-6) in high school students. *Journal of Research in Psychological Health*, 3(1), 77-86. (In Persian)
- Gordon, A. M., Impett, E. A., Kogan, A., Oveis, C. & Keltner, D. (2012). To have and to hold: Gratitude promotes relationship maintenance in intimate bonds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(2), 257-274.
- Gurung, S. K., Chapagain, R. & Sharma, S. (2023). Exploring the lived experiences of marital intimacy among Nepali married couples: A transcendental phenomenological Approach. *Asian Journal of Population Sciences*, 2, 17-36.
- Herrald, M. M. & Tomaka, J. (2002). Patterns of emotion-specific appraisal, coping, and cardiovascular reactivity during an ongoing emotional episode. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(2), 434-450.
- Hill, E. W. (2010). Discovering forgiveness through empathy: Implications for couple and family therapy. *Journal of Family Therapy*, 32(2), 169-185.
- Howell, A. J., Turowski, J. B. & Buro, K. (2012). Guilt, empathy, and apology. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 917-922.

- Imani, S., Baghbani Nader, M., Hosseinzadeh Oskooi, A. & Noroozi Dashtaki, M. (2021). Investigating the mediating role of gratitude in the relationship between religious orientation and marital satisfaction. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal*, 10(5), 1-12. (In Persian)
- Irani, Z. (2020). Evaluation of the effectiveness of communication skills on increasing intimacy and quality of life of women with marital conflicts referred to psychiatric centers in Tehran. *Journal of Psychology New Ideas*, 6(10), 1-15. (In Persian)
- Kamali, Z., Allahyar, N., Ostovar, S., Alhabshi, S. M. S. B. S. M. & Griffiths, M. D. (2020). Factors that influence marital intimacy: A qualitative analysis of Iranian married couples. *Cogent Psychology*, 7(1), 1771118.
- Kardan-Souraki, M., Hamzehgardeshi, Z., Asadpour, I., Mohammadpour, R. A. & Khani, S. (2016). A review of marital intimacy-enhancing interventions among married individuals. *Global Journal of Health Science*, 8(8), 74-93.
- Kaveh Farsani, Z. (2021). Evaluating the model investigating the relationship between apology and the marital relationships quality: The mediating of marital empathy and emotional forgiveness. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 10(2), 51-72. (In Persian)
- Kazim, S. M. & Rafique, R. (2021). Predictors of marital satisfaction in individualistic and collectivist cultures: a mini review. *Journal of Research in Psychology*, 3(1), 55-67.
- Kermani Mamazandi, Z. & Hassanzade, A. (2022). The role of religious orientation, marital intimacy and life satisfaction in predicting the general health of married women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 20(1), 130-165. (In Persian)
- Khabazi, M., Kimiaee, S. A., Kareshki, H. & Mashhadi, A. (2022). The Evaluation of the structural equation model of factors affecting on marital intimacy in newlywed couples. *Research in Cognitive and Behavioral Sciences*, 12(1), 83-102. (In Persian)
- Lambert, N. M., Clark, M. S., Durtschi, J., Fincham, F. D. & Graham, S. M. (2010). Benefits of expressing gratitude: Expressing gratitude to a partner changes one's view of the relationship. *Psychological Science*, 21(4), 574-580.
- Lambert, N. M., Fincham, F. D. & Stillman, T. F. (2012). Gratitude and depressive symptoms: The role of positive reframing and positive emotion. *Cognition & Emotion*, 26(4), 615-633.

- Lambert, N. M., Fincham, F. D., Stillman, T. F. & Dean, L. R. (2009). More gratitude, less materialism: The mediating role of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 4(1), 32-42.
- Lashani, Z. & Shaeiri, M. R. (2015). A Study of simple and multivariate correlation of gratitude with positive and negative affect, happiness and optimism. *Rooyesh*, 3(4), 45-60. (In Persian)
- Layous, K. & Lyubomirsky, S. (2014). Benefits, mechanisms, and new directions for teaching gratitude to children. *School Psychology Review*, 43(2), 153-159.
- Leong, J. L., Chen, S. X., Fung, H. H., Bond, M. H., Siu, N. Y. & Zhu, J. Y. (2020). Is gratitude always beneficial to interpersonal relationships? The interplay of grateful disposition, grateful mood, and grateful expression among married couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(1), 64-78.
- Leunissen, J. M., De Cremer, D., Folmer, C. P. R. & Van Dijke, M. (2013). The apology mismatch: Asymmetries between victim's need for apologies and perpetrator's willingness to apologize. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(3), 315-324.
- Lewis, J. T., Parra, G. R. & Cohen, R. (2015). Apologies in close relationships: A review of theory and research. *Journal of Family Theory & Review*, 7(1), 47-61.
- Lewis, J. T., Parra, G. R. & Cohen, R. (2015). Apologies in close relationships: A review of theory and research. *Journal of Family Theory & Review*, 7(1), 47-61.
- Lin, R. & Utz, S. (2017). Self-disclosure on SNS: Do disclosure intimacy and narrativity influence interpersonal closeness and social attraction?. *Computers in Human Behavior*, 70, 426-436.
- Mahmoudpour, A., Dehghanpour, S., Yoosefi, N. & Ejade, S. (2020). Predicting women's marital intimacy based on mindfulness, conflict resolution patterns, perceived social support, and social well-being. *Social Psychology Research*, 10(39), 102-83. (In Persian)
- McCullough, M. E., Emmons, R. A. & Tsang, J. A. (2002). The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 112-127.

- McNulty, J. K. & Dugas, A. (2019). A dyadic perspective on gratitude sheds light on both its benefits and its costs: Evidence that low gratitude acts as a “weak link”. *Journal of Family Psychology*, 33(7), 876.
- Mendes-Teixeira, A. I. & Duarte, C. (2021). Forgiveness and Marital Satisfaction: A Systematic Review. *Psicologia: Ciência e Profissão* 2021 v. 41 (n.spe 3), e200730, 1-18..
- Munro, D., Bore, M. & Powis, D. (2005). Personality factors in professional ethical behaviour: Studies of empathy and narcissism. *Australian Journal of Psychology*, 57(1), 49-60.
- Murray, A. J. & Hazelwood, Z. J. (2011). Being grateful: Does it bring us closer? Gratitude, attachment and intimacy in romantic relationships. *Journal of Relationships Research*, 2(1), 17-25.
- Narzullaevna, G. K. (2022). Psychological analysis of factors that destroy family strength. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(6), 1528-1523.
- Nho, J. H., Kim, S. R. & Choi, W. K. (2022). Relationships among sexual function, marital intimacy, type D personality and quality of life in patients with ovarian cancer, with spouses. *European Journal of Cancer Care*, 31(6), e13760.
- Nooripour, R., Tamini, B. K., Abbaspour, P. & Alikhani, M. (2016). Investigation of family functioning and parental tensioning in addicts. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 14, 82-85.
- Oh, Y. K. & Hwang, S. Y. (2018). Impact of uncertainty on the quality of life of young breast cancer patients: focusing on mediating effect of marital intimacy. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 48(1), 50-58.
- Parnell, K. J., Wood, N. D. & Scheel, M. J. (2020). A gratitude exercise for couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 19(3), 212-229.
- Philpot, C. R. & Hornsey, M. J. (2011). Memory for intergroup apologies and its relationship with forgiveness. *European Journal of Social Psychology*, 41(1), 96-106.
- Pirmardvand Chegini, B. & Karami, M. (2022). Evaluation and comparison of marital relationship quality components in divorced couples and normal couples. *Journal of Assessment and Research in Counseling and Psychology*, 3(4), 68-79. (In Persian)
- Saeidi, S., Mohamadzadeh Ebrahimi, A. & Soleimanian, A. (2020). Structural model of the relationships between gratitude, marital relationship quality and

- marital satisfaction in teachers of Sabzevar city. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 27(3), 414-421. (In Persian)
- Satorian, S. (2015). The role of moral traits of arrogance, greed and jealousy in predicting emotional distress. *Psychology and Religion*, 34(9), 55-72. (In Persian)
- Schmitt, M., Gollwitzer, M., Förster, N. & Montada, L. (2004). Effects of objective and subjective account components on forgiving. *The Journal of Social Psychology*, 144(5), 465-486.
- Schoenfeld, E. A., Loving, T. J., Pope, M. T., Huston, T. L. & Štulhofer, A. (2017). Does sex really matter? Examining the connections between spouses' nonsexual behaviors, sexual frequency, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 46, 489-501.
- Schumann, K. & Orehek, E. (2019). Avoidant and defensive: Adult attachment and quality of apologies. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(3), 809-833.
- Schumann, K. (2012). Does love mean never having to say you're sorry? Associations between relationship satisfaction, perceived apology sincerity, and forgiveness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(7), 997-1010.
- Schumann, K. & Ross, M. (2010). Why women apologize more than men: Gender differences in thresholds for perceiving offensive behavior. *Psychological Science*, 21(11), 1649-1655.
- Sedaghat Nejad, Z. (2015). The relationship between goal orientation and academic dishonesty: the mediating role of self-conscious emotions. Master's Thesis, Department of Educational Psychology, Shiraz University. (In Persian)
- Shamsi Nejad, F. S., Monirpoor, N. & Haratian, A. (2017). The relations between early maladaptive schemas and the moral traits of greed and arrogance. *Cultural Psychology*, 1(2), 73-94. (In Persian)
- Souri, G., Goodarzi, K. & Roozbahani, M. (2021). The effectiveness of enriching communication on family function remarried families. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 64(2), 34-45. (In Persian)
- Stoeber, J. & Yang, H. (2010). Perfectionism and emotional reactions to perfect and flawed achievements: Satisfaction and pride only when perfect. *Personality and Individual Differences*, 49(3), 246-251.

- Takyi, B. K. & Addai, I. (2002). Religious affiliation, marital processes and women's educational attainment in a developing society. *Sociology of Religion*, 63(2), 177-193.
- Tracy, J. L. & Robins, R. W. (2007a). Emerging insights into the nature and function of pride. *Current Directions in Psychological Science*, 16(3), 147-150.
- Tracy, J. L. & Robins, R. W. (2007b). The psychological structure of pride: A tale of two facets. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(3), 506.
- Vazeou-Nieuwenhuis, A. & Schumann, K. (2018). Self-compassionate and apologetic? How and why having compassion toward the self relates to a willingness to apologize. *Personality and Individual Differences*, 124, 71-76.
- Wagner, S. A., Mattson, R. E., Davila, J., Johnson, M. D. & Cameron, N. M. (2020). Touch me just enough: The intersection of adult attachment, intimate touch, and marital satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(6), 1945-1967.
- Walker, A. J. & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters. *Journal of Marriage and the Family*, 841-849.
- Webb, J. I. (2020). The function of gratitude in marriage: Building ties that bind. *Family Perspectives*, 2(1), 1-7.
- Witvliet, C. V., Root Luna, L., Worthington Jr, E. L. & Tsang, J. A. (2020). Apology and restitution: The psychophysiology of forgiveness after accountable relational repair responses. *Frontiers in Psychology*, 13(11), 284.
- Wolf, T. & Nusser, L. (2022). Maintaining intimacy during the COVID-19 pandemic. *Applied Cognitive Psychology*, 36(4), 954-961.
- Wood, A. M., Maltby, J., Gillett, R., Linley, P. A. & Joseph, S. (2008). The role of gratitude in the development of social support, stress, and depression: Two longitudinal studies. *Journal of Research in Personality*, 42(4), 854-871.
- Wu, Q., Chi, P., Lin, X., Du, H., Zhou, N., Cao, H. & Liang, Y. (2022). Gratitude and satisfaction in romantic relationships: Roles of decisional forgiveness and emotional forgiveness. *Current Psychology*, 41(2), 1-9.
- Zehtab Najafi, A., Darviza, Z. & Peivastegar, M. (2010). The relationship between forgiveness and marital satisfaction of Kermanshahi couples. *Women and Culture*, 3(8), 23-33. (In Persian)

بررسی رابطه سپاسگزاری، عذرخواهی و صمیمیت زناشویی با نقش تعدیل‌گری تکبر در بین زنان*

معصومه ولی‌پور^۱

مه‌سیما پورشهریاری^۲

عباس عبدالهی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سپاسگزاری، عذرخواهی و صمیمیت زناشویی با نقش تعدیل‌گری تکبر در بین زنان استان تهران انجام شده است. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری آن شامل کلیه زنان متأهل ۲۰ تا ۵۰ ساله استان تهران با حداقل یک سال سابقه زندگی مشترک بود. از این میان ۳۰۸ زن به روش نمونه‌گیری در دسترس مورد مطالعه قرار گرفتند. داده‌ها به شکل برخط از طریق پرسشنامه محقق ساخته عذرخواهی، مقیاس غرور اصیل و تکبر تریسی و رابینز (۲۰۰۷)، پرسشنامه قدردانی یا سپاسگزاری مک‌کلاف و همکاران (۲۰۰۲) و پرسشنامه صمیمیت زوجین واکر و تامپسون (۱۹۸۳) گردآوری شده و با نرم‌افزار SmartPLS-3 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

* این مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است.

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Valipour.masoume@gmail.com

۲. دانشیار گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
pourshahriari@alzahra.ac

۳. استادیار گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
A.abdollahi@alzahra.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۱۶

یافته‌ها نشان داد سپاسگزاری با صمیمیت زناشویی رابطه مثبت، اما عذرخواهی و تکبر با صمیمیت زناشویی رابطه منفی دارند. تکبر رابطه سپاسگزاری و صمیمیت زناشویی را تعدیل، اما رابطه عذرخواهی و صمیمیت زناشویی را تعدیل نمی‌کند. باتوجه به این یافته‌ها توصیه می‌شود با برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط کارشناسان حوزه سلامت روان در جهت آگاهی‌بخشی زوجین نسبت به عوامل فوق‌الذکر، در جهت افزایش صمیمیت زناشویی و بهبود روابط زوجین و سلامت عمومی زنان اقدام گردد.

واژگان کلیدی

تکبر، صمیمیت زناشویی، عذرخواهی، غرور، سپاسگزاری

مقدمه و بیان مسئله

خانواده، سنگ بنای جامعه بزرگ انسانی است و در پابرجایی روابط اجتماعی و رشد تک‌تک افراد جامعه، نقش بارزتری دارد و از آن طریق وارد جامعه می‌شوند (سوری و همکاران، ۱۴۰۰). خانواده را موسسه یا نهاد اجتماعی معرفی کرده‌اند که ناشی از پیوند زناشویی زن و مرد است (نوری‌پور و همکاران، ۲۰۱۶). در نظام خانواده، عنصر ارتباط تعیین‌کننده است و با توجه به این‌که اولین و مهم‌ترین زیرمجموعه خانواده، عنصر زن و شوهری است، کیفیت ارتباط بین زن و شوهر قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده استحکام خانواده است (پیرمردوند چگینی و کرمی، ۱۴۰۰).

در این بین، یکی از نیازهای عاطفی زوج‌ها، روابط توأم با صمیمیت است که منبع مهمی برای شادی، احساس معنا و رضایت زناشویی در زندگی است. صمیمیت مداوم یکی از پیش‌نیازهای مهم خلق یک ازدواج ماندگار و نیز کیفیت، تداوم و عملکرد ازدواج است (فتح‌اله‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶). درواقع، روابط صمیمی بین زوجین یکی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های عملکرد خانواده سالم است که می‌تواند مایه کامروایی زندگی خانوادگی گردد. زیرا صمیمیت زناشویی به افراد اجازه می‌دهد که نیازهای خود را به پذیرفته شدن، موردتوجه بودن، ارزشمند تلقی شدن و دوست داشته شدن را برآورده کنند و به آنها فرصت می‌دهد که چنین نگرش‌ها و رفتارهایی را متقابلاً انجام دهند (خبازی و همکاران، ۱۴۰۱).

صمیمیت زناشویی نزدیکی، تشابه و روابط شخصی عاشقانه و هیجانی با همسر است که مستلزم شناخت و درک عمیق از فرد و نیز بیان افکار و احساساتی است که نشان‌دهنده تشابه

آنها با یکدیگر است (نو و همکاران^۱، ۲۰۲۲). میزان صمیمیت در ازدواج برای داشتن ارتباطات زناشویی و خانوادگی محکم ضروری است. صمیمیت زناشویی را باید محصول یک جریان رشد در رابطه دانست؛ فرایندی که قبل از ازدواج شروع می‌شود و بعد از آن نیز ادامه می‌یابد (عسکری و همکاران، ۲۰۲۱). مفهوم رایج صمیمیت زناشویی، میزان نزدیکی با همسر، به اشتراک‌گذاری ارزش‌ها و ایده‌ها، فعالیت‌های مشترک، روابط جنسی، شناخت از یکدیگر و رفتارهای عاطفی نظیر نوازش کردن است (اوه و همکاران^۲، ۲۰۱۸). صمیمیت زناشویی، با ایجاد بعد خاص و مثبت در زندگی زناشویی و تأمین بهداشت روانی زوجین، عاملی محافظت‌کننده و نیرومند در برابر مشکلات فردی و اجتماعی است و در نتیجه زوج‌هایی که صمیمیت زناشویی بالاتری دارند عملکرد زناشویی بهتری را تجربه می‌کنند (گورانگ و همکاران^۳، ۲۰۲۳).

سپاسگزاری نیز از جمله سازه‌هایی است که برخی مطالعات با بررسی آن، مبنایی برای درک فرایندهای مثبتی که در روابط زوجین روی می‌دهند، پی‌ریزی کردند (کمالی و همکاران، ۲۰۲۰). با رشد سریع جنبش روان‌شناسی مثبت‌نگر در سال‌های اخیر، علاقه روزافزونی به بررسی جنبه‌های مثبت عملکرد ارتباطی به‌وجود آمده است. سپاسگزاری، سازه‌ای است که در این زمینه مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است؛ زیرا نقش مهمی در زندگی اجتماعی انسان و رضایت زناشویی ایفا می‌کند (لمبرت و همکاران^۴، ۲۰۰۹). سپاسگزاری به‌عنوان یک احساس ذاتی تقدیر برای زندگی در نظر گرفته می‌شود. به‌عبارت‌دیگر، سپاسگزاری، تمایل عمومی به تشخیص و پاسخ توأم با احساسات سپاسگزارانه به نقش خیرخواهانه سایر افراد در تجارب و پیامدهای مثبتی است که فرد به‌دست می‌آورد (سعیدی و همکاران، ۱۳۹۷). سپاسگزاری، حالتی شناختی-عاطفی است و معمولاً با این ادراک همراه است که فرد، منفعتی دریافت کرده که سزاوار آن نبوده یا آن را به دست نیاورده است، بلکه این منفعت به دلیل نیت خوب فرد دیگری به او رسیده است (لمبرت و همکاران، ۲۰۱۰). افرادی که از توانمندی سپاسگزاری برخوردارند، اغلب جملاتی بدین شرح بیان می‌کنند: «من بدون کمک دیگران نمی‌توانستم آنچه را که امروز دارم، به‌دست آورم» یا «من اغلب به این موضوع می‌اندیشم که در سایه تلاش‌های دیگران، چقدر زندگی‌ام آسان‌تر شده است»

1. Nho et al

2. Oh et al

3. Gurung et al

4. Lambert et al

(بارتون و همکاران^۱، ۲۰۱۵). تحقیقات نشان دادند که سپاسگزاری در احساسات مثبت در روابط صمیمی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بر احساسات و ادراکات دیگران تأثیر می‌گذارد و فرد در رابطه احساس امنیت کرده و در راستای شناخت نیازهای وی و برآوردن آنها گام بردارد (وود و همکاران^۲، ۲۰۰۸). در واقع، تصور می‌شود که سپاسگزاری یک برانگیزاننده یا محرک اخلاقی است که کمک می‌کند افراد، پیوندهای اجتماعی نزدیک شکل دهند. مطالعات به‌طور ویژه‌ای، سپاسگزاری را در شکل‌گیری روابط نزدیک و حیاطی برای تداوم و حفظ پیوندهای بین فردی موجود، نظیر روابط رمانتیک و زوجین مهم می‌دانند (وب و همکاران^۳، ۲۰۲۰) که باعث افزایش کیفیت صمیمت زوجین می‌شود (الگوی و همکاران^۴، ۲۰۱۰). همچنین، میزان سپاسگزاری، پیش‌بینی‌کننده خوبی برای میزان تماس‌های ارتباطی زوجین است (مک نالتی و همکاران^۵، ۲۰۱۹). قدردانی و سپاسگزاری از همسر باعث بهبود ارتباط کلامی زوجین و ادراک احساس بهتر آنها از ارتباطشان می‌شود (کاظم و رافق، ۲۰۲۱). سپاسگزاری برای شکل‌گیری پیوندهای عاطفی بین افراد، نقش تسریع‌کنندگی دارد (لمبرت و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین، سپاسگزاری باثبات ارتباط، رضایت زناشویی و تنظیم روابط در زوجین همراه است (وو و همکاران^۶، ۲۰۲۲).

در همه روابط نزدیک از جمله زوجین مشکلاتی به‌وجود می‌آید که جدی‌ترین مشکلات مربوط به روابط زمانی است که در آن یکی از همسران از طریق اعمال خود یا از طریق عدم انجام کاری باعث ایجاد رنج عاطفی در طرف مقابل می‌شود (کرمانی مامازندی و همکاران، ۱۴۰۱). به این رویدادها و شرایط آسیب‌زای عاطفی «تخلفات بین فردی» گفته می‌شود و همسر متخلف باید اقداماتی در راستای بهبود روابط انجام دهد (شونفیلد و همکاران^۷، ۲۰۱۷). یکی از مهم‌ترین این اقدامات، عذرخواهی است که به‌عنوان ابراز پشیمانی از انجام یک عمل نادرست اخلاقی یا عدم انجام یک عمل قانونی، تعریف می‌شود. در عذرخواهی فرد خطا خودش را پس از هر نوع تخلفی به‌نوعی تأیید و اقرار می‌کند و این امر برای روابط صمیمانه‌شان بسیار مهم است؛ زیرا فرد متخلف

1. Barton et al

2. Wood et al

3. Webb et al

4. Algoe et al

5. McNulty et al

6. Wu et al

7. Schoenfeld et al

با تأیید عمل ناشایستی که انجام داده است (لوینسن و همکاران^۱، ۲۰۱۳). آگاهی خودش را از اشتباهی که در رابطه انجام داده بیان می‌کند و همین امر موجب بهبود و اصلاح روابطی می‌شود که تحت تأثیر آن تخلف قرار گرفته است. از سوی دیگر، عذرخواهی‌ها اغلب با بیان پشیمانی یا احساس گناه به خاطر ارتکاب به یک تخلف خاص همراه هستند. همین امر به فرد قربانی نشان می‌دهد که فرد متخلف به اشتباه خود پی برده است و واقعاً از انجام این عمل متأسف است (لوینسن و همکاران^۲، ۲۰۱۵). از اثرات مثبت عذرخواهی می‌توان به برقرار کردن ارتباط فرد خاطی با قربانی و بازگرداندن رابطه به حالت قبل، احساس اعتبار قربانی، کمتر پرداختن به ارزیابی فرد خاطی، کاهش خشم قربانی نسبت به خاطی و افزایش همدلی و تمایل قربانی به بخشش فرد خاطی اشاره کرد که افزایش همدلی و بخشش یکی از قوی‌ترین‌هاست (شومن^۳، ۲۰۱۲). پژوهش‌های بسیاری عذرخواهی را عامل مهمی در جهت بهبود و ترمیم روابط گزارش داده‌اند (اشمیت و همکاران^۴، ۲۰۰۴ و فر و گلفند^۵، ۲۰۱۰). همچنین درمان‌گران ازدواج و خانواده تأکید می‌کنند عذرخواهی که صمیمانه و صادقانه صورت گیرد، در بهبود ارتباط زوج‌ها و رفاه و بهزیستی آنان بسیار مؤثر است (هاول و همکاران^۶، ۲۰۱۲). از سوی دیگر، هنگامی که فرد متخلف در کنار عذرخواهی کردن پیشنهادی هم برای جبران آن تخلف به فرد قربانی می‌دهد، این کار باعث بهبود و کیفیت روابط میان آن دو می‌شود، زیرا این روشی است برای بازگرداندن عدالت و تعادل در روابط صمیمی است (هیل^۷، ۲۰۱۰).

تکبر متغیر دیگری است که در این پژوهش در ارتباط با کیفیت صمیمیت زناشویی مورد بررسی قرار گرفت است. با این توضیح که تکبر به معنای برتر دانستن خود از دیگران و کوچک و خفیف دیدن آنها و در نهایت تحقیر آنها است. این عامل جزء ویژگی‌های منفی شخصیتی و اخلاقی است و می‌تواند کارکرد فردی و اجتماعی انسان را تحت تأثیر قرار دهد. به علاوه می‌تواند منجر به تهدید سلامت جسم و روان فرد شود. تکبر نقش بسیار عمده‌ای در روابط بین افراد، به‌ویژه زوجین ایفا

¹. Leunissen et al

². Lewis et al

³. Schumann et al

⁴. Schmitt et al

⁵. Fehr & Gelfand

⁶. Howell et al

⁷. Hill et al

می‌کند، این عامل با اختلال شخصیت خودشیفته نیز شباهت‌های بسیاری دارد؛ زیرا خود را بی‌عیب و نقص می‌بیند، خودخواهانه رفتار می‌کند، رقابت‌طلب نموده و بدرفتاری می‌کند و این احتمال ورود افراد به روابط صمیمانه را بسیار ناچیز خواهد کرد. تکبر ریشه بسیاری از مشکلات بین فردی است که کارکرد فردی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و افراد را به سمت رقابت‌طلبی و بدرفتاری سوق می‌دهد، تردیدی وجود ندارد که بتواند رابطه منفی با صمیمیت زناشویی داشته باشد. گرچه تکبر به‌طور بالقوه ممکن است ریشه بسیاری از مشکلات در روابط بین فردی در سطوح مختلف باشد با این حال تحقیقات نسبتاً کمی در مورد آن وجود دارد. پژوهش‌های پیشین رابطه معنادار بین سپاسگزاری و صمیمیت را تأیید کرده‌اند. اما در مورد عذرخواهی تعارضاتی وجود دارد. از یک‌سو آن را عامل بهبود و ترمیم روابط و از طرفی آن را عامل استرس و حقارت می‌دانند که ممکن است توسط قربانی پذیرفته نشود. لذا در مورد نقش آن در ایجاد صمیمیت تردید وجود دارد. با توجه به ماهیت تکبر و رابطه آن با بهزیستی معنوی و طرح‌واره‌های طرد و بریدگی و محدودیت‌های مختل به نظر می‌رسد این عامل تنها به‌عنوان یک متغیر مستقل در میزان صمیمیت زوجین مؤثر نباشد، بلکه بتواند رابطه سپاسگزاری و صمیمیت و همچنین رابطه عذرخواهی و صمیمیت را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

در مجموع، با توجه به نوظهور بودن سازه سپاسگزاری، عذرخواهی و تکبر، بررسی‌های بیشتر در مورد نقش آن در پیامدهای مثبت ارتباطی، از جمله صمیمیت زناشویی، حائز اهمیت است. به‌ویژه در ایران، تاکنون این مسئله در هیچ مطالعه‌ای بررسی نشده است. لذا این پژوهش در راستای پاسخ به این سؤال اصلی شکل گرفته که آیا تکبر در رابطه بین سپاسگزاری، عذرخواهی و صمیمیت زناشویی در بین زنان نقش تعدیل‌گری دارد؟.

پیشینه تجربی

مطالعات متعددی با محوریت بررسی ارتباط متغیرهای پژوهشی در محیط‌ها و فرهنگ‌های متفاوت انجام شده که برخی از آنها در ادامه مورد اشاره قرار می‌گیرد. کاوه فارسانی (۱۳۹۹) با ارزیابی رابطه بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی با درنظر گرفتن نقش واسطه بخشش عاطفی و همدلی زناشویی نشان داد عذرخواهی به‌صورت مستقیم و

غیرمستقیم با نقش واسطه‌ای بخشش عاطفی و همدلی زناشویی بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر دارد.

دلاور و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی رابطه تعارضات زناشویی بر اساس مؤلفه‌های بخشودگی در بین ۲۵۷ زن متقاضی طلاق پرداختند و نشان دادند مؤلفه‌های بخشودگی (ارتباط مجدد و کنترل، کنترل رنجش و درک واقع‌بینانه) روابط مستقیم و معنی‌داری با تعارضات زناشویی دارند. سعیدی و همکاران (۱۳۹۷) روابط بین سپاسگزاری، کیفیت ارتباط زناشویی و رضایت زناشویی را در معلمان شهر سبزوار مورد بررسی قرار داده و نشان دادند که سپاسگزاری علاوه بر رابطه مستقیم با رضایت زناشویی، به صورت غیرمستقیم و از طریق افزایش کیفیت ارتباط زناشویی موجب افزایش رضایت زناشویی می‌شود.

زهتاب نجفی و همکاران (۱۳۹۰) با بررسی رابطه بین بخشش و رضایت زناشویی در زوج‌های کرمانشاهی نشان دادند که بین بخشش و خرده‌مقیاس‌های آن با رضایت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، از بین مؤلفه‌های بخشش، درک واقع‌بینانه و عذرخواهی پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی است.

چلد و رای و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در یک پژوهش کیفی به بررسی تأثیر فروتنی بر روابط خانوادگی در بین ۴۷۶ فرد بسیار مذهبی پرداخته‌اند. آنها از یک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته شامل چهار مضمون (۱) غرور به‌عنوان مانعی برای صمیمیت در رابطه، (۲) تأثیر باورهای دینی بر فروتنی، (۳) تأثیر اعمال مذهبی بر فروتنی و (۴) فروتنی در عمل استفاده کردند که نتایج نشان داد فروتنی می‌تواند برای افراد و روابط هم‌زمینه‌ساز و هم‌قدرت بخش باشد و غرور این مؤلفه‌ها را با ضعف روبرو می‌سازد.

مندس-تیکسیرا و همکاران^۲ (۲۰۲۱) با بررسی رابطه بخشش و رضایت زناشویی در یک پژوهش مروری نشان دادند که اکثر مطالعات انجام شده بر مفهوم‌سازی چندبعدی از بخشش تکیه می‌کنند و این منجر به یک بعد انگیزشی مثبت (خیرخواهی) و انصراف از حالت انگیزشی منفی (انتقام، اجتناب یا تلافی) می‌شود. بخشش و رضایت زناشویی نیز به‌طور مثبت و دوطرفه مرتبط می‌باشند، با افزایش سطوح بخشش، می‌توان انتظار داشت که رضایت زناشویی نیز بیشتر می‌شود.

1. Chelladurai et al

2. Mendes-Teixeira et al

فارستر و همکاران^۱ (۲۰۲۱) با بررسی رابطه عذرخواهی، بخشودگی و ارزش روابط دریافتند که عذرخواهی برای ترویج بخشش بسیار حائز اهمیت است. همچنین، عذرخواهی باعث ترمیم رابطه می‌شود.

سیگالا^۲ (۲۰۲۰) با بررسی رابطه ذهن‌آگاهی و سپاسگزاری به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی در ۱۲۳ زوج یونانی به این نتیجه رسید که سپاسگزاری بسیار بیشتر از ذهن‌آگاهی با رضایت زناشویی مرتبط است. هرچند که ذهن‌آگاهی این رابطه را تعدیل می‌کند.

لئونگ و همکاران^۳ (۲۰۲۰) با بررسی تأثیر متقابل روحیه و ابراز سپاسگزاری در روابط زوجین نشان دادند سپاسگزاری نه تنها خلق و خوی شخص را پیش‌بینی می‌کند، بلکه روحیه سپاسگزاری درک شده همسر وی را نیز پیش‌بینی می‌کند که هر دو پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی هستند.

ایمونز و همکاران^۴ (۲۰۰۳) رابطه شکرگزاری و بهزیستی روان‌شناختی در زندگی روزمره را مورد بررسی قرار داده‌اند. در این مطالعه، شرکت‌کنندگان به‌طور تصادفی به سه گروه آزمایشی (ناسپاس، سپاسگزار و خنثی) تقسیم شدند. سپس گزارش‌های هفتگی یا روزانه از حالات، رفتارهای مقابله‌ای، رفتارهای سالم، علائم فیزیکی و ارزیابی‌های کلی زندگی خود ارائه کردند. نتایج نشان داد افراد در گروه سپاسگزاری نسبت به گروه‌های مقایسه از بهزیستی روان‌شناختی بالاتری برخوردارند و سپاسگزاری مزایای عاطفی و بین فردی برای افراد شرکت‌کننده دارد.

چارچوب نظری

ریشه صمیمیت را در نظریه اریکسون^۵ می‌توان یافت که آن را در مقابل انزوا قرار داده و مرحله مهمی از رشد شخصیت فرد می‌داند که در صورت عدم تحقق در رابطه، فرد دچار بحران انزوا و بی‌زاری از عشق می‌گردد (محمودپور و همکاران، ۱۳۹۹). صمیمیت به‌عنوان توانایی ارتباط با دیگران با حفظ فردیت تعریف می‌شود. این‌گونه تعاریف مبتنی بر خویش‌شناسی حاکم از آن است که فرد به درجه‌ای از رشد فردی دست یابد تا بتواند با دیگران رابطه صمیمانه برقرار کند. صمیمیت، احساس نزدیکی است و از افشای شخصی بین دو نفر شامل بیان افکار، احساسات و اطلاعات

¹. Forster et al

². Sigala

³. Leong et al

⁴. Eamons et al

⁵. Erikson

شخصی حاصل می‌شود (لین و همکاران^۱، ۲۰۲۰). صمیمیت را می‌توان به‌عنوان توانایی شناخت خود در حضور دیگران دانست که خودآگاهی و رشد هویت، برای ظرفیت قابلیت شخص در جهت صمیمیت، بسیار ضروری است. مفهوم‌پردازی رایج از صمیمیت، سطح نزدیکی همسر، به اشتراک‌گذاری ارزش‌ها و ایده‌ها، فعالیت‌های مشترک، روابط جنسی، شناخت از یکدیگر و رفتارهای عاطفی نظیر نوازش کردن است (وولف و همکاران^۲، ۲۰۲۲). فردی که میزان صمیمیت بالاتری را تجربه می‌کند قادر است خود را به شیوه مطلوب‌تری در روابط عرضه کند و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری به شریک و همسر خود ابراز کند (کاردان سورکی و همکاران، ۲۰۱۶). صمیمیت به‌عنوان یکی از شاه‌کلیدهای رضایت، کیفیت، تداوم و عملکرد ازدواج گزارش شده است (کمالی و همکاران، ۲۰۲۰). در واقع عدم صمیمیت به‌عنوان یکی از شایع‌ترین دلایل مراجعه زوجین به زوج‌درمانی و درعین حال یکی از مشکل‌ترین مسائل درمانی است (پارنل و همکاران^۳، ۲۰۲۰)؛ بنابراین، صمیمیت در ازدواج ارزشمند است، زیرا تعهد زوجین به اثبات رابطه را محکم نموده و به‌طور مثبت با سازگاری و رضایت زناشویی ارتباط دارد (واگنر و همکاران^۴، ۲۰۲۰). صمیمیت اغلب به‌عنوان یک فرآیند پویا توصیف می‌شود و یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر صمیمیت زناشویی، سپاس‌گزاری است (موری^۵ و همکاران، ۲۰۱۱).

قدردانی و سپاس‌گزاری به معنای حق‌شناسی، اظهار محبت و الطاف دیگران است (آلسپاچ^۶، ۲۰۰۹). آدلر و فگلی^۷ (۲۰۰۵) سپاس‌گزاری را به‌عنوان «شناخت ارزش و معنای یک چیز، یک رویداد، یک فرد، یک رفتار یا شیء و احساس ارتباط عاطفی مثبت نسبت به آن» تعریف کرده‌اند. سپاس‌گزاری به‌عنوان یک هیجان، حالتی است که از یک فرآیند دومرحله‌ای شناختی حاصل می‌شود:

۱. تشخیص این‌که آدمی چیز مثبتی را به دست آورده است.

^۱. Lin et al

^۲. Wolf et al

^۳. Parnell et al

^۴. Wagner et al

^۵. Murray et al

^۶. Alspach

^۷. Adler & Fagley

۲. تشخیص این‌که دیگری به‌عنوان یک منبع بیرونی در به دست آوردن این نتیجه مثبت سهیم است (لشنی و همکاران، ۱۳۹۳).

لئوس و همکاران^۱ (۲۰۱۴) سپاسگزاری را نوعی هیجان، عادت و نگرش مطرح می‌کنند که جزء ویژگی‌های شخصیتی است و می‌تواند پاسخ مقابله‌ای، توجه فعالانه و متفکرانه را نسبت به ارزش‌ها، منفعته‌ها و امکانات زندگی به‌دنبال داشته باشد. سپاسگزاری دارای آثار بسیاری از قبیل افزایش شادی، ایجاد، حفظ و تداوم دوستی‌ها، غلبه بر خودمحوری، انسان‌دوستی و توجه به هم‌نوعان، اصلاح روابط اجتماعی و تعاون و همکاری است. سپاسگزاری با کاهش استرس روزانه، افزایش خوش‌بینی نسبت به آینده، کاهش علائم افسردگی و در حفظ و بهبود روابط نقش مهمی را ایفا کرده و سبب رضامندی از رابطه می‌گردد (پارنل و همکاران، ۲۰۲۰).

در تعریف عذرخواهی توافق جامعی وجود ندارد. در برخی متون عذرخواهی را پذیرش سرزنش و پشیمانی برای امر نامطلوب ذکر کرده‌اند که شامل ۵ مؤلفه اعتراف به تخلف، پذیرش مسئولیت، بیان پشیمانی، پیشنهاد غرامت و تعهد عدم تکرار خطا در آینده است (فیلپات و همکاران^۲، ۲۰۱۱). عذرخواهی به‌عنوان ابراز پشیمانی از انجام یک عمل نادرست اخلاقی یا عدم انجام یک عمل قانونی، تعریف می‌شود. در عذرخواهی فرد، خطای خویش را پس از هر نوع تخلفی به‌نوعی تأیید و اقرار می‌کند و همین امر برای روابط صمیمانه‌شان بسیار مهم است؛ زیرا فرد متخلف با تأیید عمل ناشایستی که انجام داده است، آگاهی خودش را از اشتباهی که در رابطه انجام داده بیان می‌کند و همین امر موجب بهبود و اصلاح روابطی می‌شود که تحت تأثیر آن تخلف قرار گرفته است (کاوه فارسانی، ۱۳۹۹). از سوی دیگر، عذرخواهی‌ها اغلب با بیان پشیمانی یا احساس گناه به خاطر ارتکاب به یک تخلف خاص همراه هستند. همین امر به فرد قربانی نشان می‌دهد فرد متخلف به‌اشتباه خود پی برده است و واقعاً از انجام این عمل متأسف است (لویس و همکاران، ۲۰۱۵). عذرخواهی در مقابل عدم عذرخواهی می‌تواند سبب بهبود ضربان قلب شود، سیستم عصبی پاراسمپاتیک درگیر را بهبود بخشد، سبب خودتنظیمی گردد و همچنین با بهبود فشارخون همراه شود (ویت ولیت و همکاران^۳، ۲۰۲۰). تصمیم بر عذرخواهی کردن می‌تواند

1. Layous et al

2. Philpot et al

3. Witvliet et al

عواقب مهمی برای رابطه داشته باشد (شومن و اورهک^۱، ۲۰۱۹)، عذرخواهی به متخلفان کمک می‌کند تا با قربانیان خود همدردی کنند (وازنو-نیوهیس و همکاران^۲، ۲۰۱۸)، برقراری ارتباط عاطفی با قربانی و بازگرداندن رابطه به حالت قبل، احساس اعتبار قربانی، کمتر پرداختن به ارزیابی فرد خاطی، کاهش خشم قربانی نسبت به خاطی و افزایش همدلی و تمایل قربانی به بخشش فرد خاطی افزایش همدلی و بخشش از جمله تأثیرات عذرخواهی است.

غرور به‌عنوان هیجان پیشرفتی خودآگاه تعریف می‌شود که از فرایندهای خودارزیابی پیچیده ناشی و در مجموعه هیجان‌ها مثبت سطح بالا طبقه‌بندی می‌شود (تریسی و رایینز^۳، ۲۰۰۷). زمانی که فرد درگیر رفتارهای مثبت و بارز شود، احساس غرور می‌کند. غرور از دو جنبه قابل بررسی است، غرور حاصل از موفقیت‌های شخص که رفتارهای مثبت در حیطه پیشرفت را افزایش می‌دهد (هرالد و توماکا^۴، ۲۰۰۲)، این نوع از غرور سبب رشد عزت‌نفس اصیل می‌گردد. غرور خودخواهانه یا تکبر که با خودشیفتگی به لحاظ نظری مرتبط است که این بُعد از غرور می‌تواند بستری برای خصومت، خسونت، عداوت، مشکلات بین فردی، کشمکش‌های خانوادگی و بسیاری از رفتارهای ناسازگار باشد. غرور نوع اول غرور اصیل و غرور نوع دوم تکبر نام‌گذاری شده است (صداقت نژاد، ۱۳۹۵). تکبر می‌تواند زمینه ناسازگاری با دیگران را در فرد ایجاد کند و به‌جای صمیمیت، مدام خشم و خصومت نسبت به دیگران را در خود تجربه کند و رابطه مثبت و معناداری با روان‌آزردگی دارد (ساطوریان، ۱۳۹۴) و نیز بین مؤلفه تکبر/تواضع و هر دو بعد بهزیستی معنوی (وجودی و مذهبی) رابطه معناداری وجود دارد (آهنگرکانی و همکاران، ۱۳۹۵) و بین نمره همه حوزه‌های طرح‌واره‌ای با تکبر ارتباط مثبت وجود دارد. همچنین، حوزه‌های بریدگی و طرد و محدودیت‌های مختل توانایی تبیین بخش معناداری از واریانس تکبر را دارند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از نظر روش از نوع توصیفی-همبستگی است که با استفاده از مدل معادلات ساختاری^۵ انجام شده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه زنان متأهل

-
1. Schumann & Orehek
 2. Vazeou-Nieuwenhuis et al
 3. Tracy & Robins
 4. Herral & Tomaka
 5. Structural Equation Modeling

۲۰ تا ۵۰ ساله استان تهران در سال ۱۴۰۱ است که حداقل یک سال از زندگی مشترکشان سپری شده بود. به منظور برآورد حداقل حجم نمونه از فرمول پیشنهادی تاباچینگ و فیدل^۱ استفاده شد که طبق آن، حداقل نمونه مورد نیاز جهت مطالعات همبستگی از رابطه $N > 50 + 8M$ محاسبه می‌شود، در این فرمول N حجم نمونه و M نشان‌دهنده تعداد متغیرهای مستقل مورد مطالعه است. با توجه به این‌که در پژوهش حاضر سه متغیر مستقل وجود داشت، بنابراین حداقل به نمونه‌ای به تعداد ۷۴ نفر نیاز بود. با این حال، تعداد ۳۰۸ زن متمایل به شرکت در پژوهش به روش نمونه‌گیری در دسترس مورد مطالعه قرار گرفتند. با توجه به این‌که جمع‌آوری داده‌ها در زمان همه‌گیری کرونا بود، داده‌ها به صورت برخط از طریق فضای مجازی گردآوری شد.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه صمیمیت زوجین (MIS)^۲: این مقیاس دارای ۱۷ سؤال بوده که توسط واکر و تامپسون^۳ در سال ۱۹۸۳ طراحی و تنظیم شده است و هدف از آن سنجش صمیمیت در روابط زناشویی است و بر اساس طیف لیکرت ۷ نقطه‌ای از هرگز (۱ نمره) تا همیشه (۷ نمره) و تمامی سؤالات به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. حداکثر نمره ۱۱۹ و حداقل نمره ۱۷ است، کسب نمره بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده صمیمیت زناشویی بیشتر است. واکر و تامپسون (۱۹۸۳) پایایی این ابزار را به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۷ به دست آوردند. ایرانی (۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان داد مقیاس صمیمیت با ضریب آلفای ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ از همسانی درونی بسیار عالی برخوردار است، همچنین او از طریق اجرای هم‌زمان این پرسشنامه با مقیاس صمیمیت زناشویی ضریب همبستگی دو پرسشنامه را محاسبه و به مقدار ۰/۷۸ به دست آمد که نشان‌دهنده اعتبار این مقیاس است. آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۹۶۷ و پایایی ترکیبی ۰/۹۷۰ محاسبه شد.

پرسشنامه قدردانی یا سپاسگزاری^۴: مک‌کلاف و همکاران^۵ (۲۰۰۲) این پرسشنامه را طراحی کردند که سپاسگزاری، صفتی را در گروه‌های سنی نوجوان تا بزرگسال (دامنه سنی ۱۱ تا ۷۵

1. Tabachnick & Fidell

2. Marital Intimacy Scale

3. Walker & Thompson

4. Gratitude Questionnaire

5. McCullough et al

سال) ارزیابی می‌کند. این پرسشنامه مشتمل بر ۶ ماده به صورت ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۶ (کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. هر گویه میزان و شدت سپاسگزاری را تجربه شده توسط فرد را اندازه‌گیری می‌کند. سؤالات ۱، ۲، ۴ و ۵ به صورت مستقیم و سؤالات ۳ و ۶ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پرسشنامه، نمره برش ندارد و هر فرد می‌تواند نمره بین ۶ تا ۴۲ را کسب کند. نمره بالاتر به معنای سپاسگزاری بیشتر است. یافته‌ها نشان داده‌اند تحلیل مواد، روایی همگرا، همسانی درونی، پایایی باز آزمایی و پایایی تصنیفی پرسشنامه در بین دانش‌آموزان دبیرستانی رضایت‌بخش است. همچنین، تحلیل عوامل از وجود یک عامل عمومی حکایت داشت. در مجموع، پرسشنامه سپاسگزاری، خصوصیات روان‌سنجی رضایت‌بخشی برای استفاده در دانش‌آموزان ایرانی دارد (قمرانی و همکاران، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ به مقدار ۰/۷۵ و پایایی ترکیبی به مقدار ۰/۸۲ به دست آمد.

مقیاس غرور اصیل و تکبر^۱: این مقیاس توسط تریسی و رایینز (۲۰۰۷) طراحی شده و شامل دو عامل و هر عامل دارای ۷ سؤال جهت سنجش انواع غرور است. برای ارزیابی سؤالات پرسشنامه از مقیاس لیکرتی از طیف به هیچ عنوان (نمره ۱) تا شدیداً (نمره ۵) استفاده شده است. تمامی سؤالات به روش مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند و سؤال‌های ۱ تا ۷ مربوط به غرور اصلی و سؤال‌های ۸ تا ۱۴ مربوط به غرور کاذب است. پایایی و روایی این مقیاس توسط تریسی و رایینز (۲۰۰۷) بررسی شد که آلفای کرونباخ ۰/۶ و روایی آن مطلوب گزارش شد. صداقت نژاد (۱۳۹۵) به روش تحلیل عاملی روایی مقیاس را تأیید کرد و ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۸ به دست آورد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۵۳ و پایایی ترکیبی ۰/۸۷۹ محاسبه شد.

پرسشنامه محقق ساخته عذرخواهی: با بررسی‌های انجام‌شده، مقیاسی که مؤلفه میزان عذرخواهی و یا بررسی میزان روحیه عذرخواهی را در روابط زوجین بسنجد یافت نشد. لذا اقدام به ساخت مقیاسی در این زمینه گردید. پرسشنامه محقق ساخته، دارای مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از بسیار مخالفم (نمره ۱) تا بسیار موافقم (نمره ۷) با ۱۶ گویه است و نمرات بین ۱۱۲ تا ۱۶ هست. هرچه نمره فردی بیشتر باشد میزان و روحیه عذرخواهی او بیشتر است. گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۵، ۷، ۱۳ و ۱۵ معکوس نمره‌گذاری می‌شود. روایی صوری مقیاس، توسط اساتید روان‌شناسی و مشاوره

^۱. Authentic Pride and Hubristic Pride Scale

بررسی و تأیید شد. گویه‌ها از روایی صوری مناسبی برخوردارند. در این پژوهش، میزان آلفای کرونباخ ۰/۷۶، پایایی ترکیبی ۰/۸۳، واریانس استخراج شده ۰/۵۱ محاسبه شد. روایی سازه‌های پرسشنامه نیز با تکنیک تحلیل عاملی تأییدی و با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS-3 مورد ارزیابی قرار گرفت و معناداری گویه‌های مربوط به سازه‌های موردنظر تأیید شد. پایایی ابزارهای مورد استفاده نیز با ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شد و تمامی مقادیر بالای ۰/۷ بود که نشان می‌دهد این ابزارها از پایایی لازم برخوردارند. اعتباریابی روابط علی غیرآزمایشی بین متغیرها در قالب تجزیه و تحلیل چند متغیره و به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. مدل مفهومی پژوهش در نرم‌افزار SmartPLS-3 مدل‌سازی شد. تمام متغیرها به‌طور هم‌زمان و در یک مرحله وارد مدل‌سازی معادلات ساختاری شدند و با توجه به ضرایب استاندارد شده، سطوح معناداری و اعداد معناداری خروجی نرم‌افزار، نسبت به تأیید یا رد سؤال مطرح شده در مورد ضرایب مسیر بین متغیرهای تحقیق اقدام شد.

یافته‌های پژوهش

به لحاظ متغیرهای جمعیت شناختی، ۴۰/۶ درصد زنان تحت مطالعه در گروه سنی ۳۶-۴۳ سال، ۳۸/۳ درصد در گروه سنی ۲۸-۳۵ سال، ۱۰/۷ درصد در گروه سنی ۲۰-۲۷ سال، ۹/۴ درصد در گروه سنی ۴۴-۵۱ سال و کمترین آنان به میزان ۱ درصد در گروه سنی ۵۲-۵۸ سال بودند. اکثریت زنان تحت مطالعه به میزان ۵۲/۳ درصد دارای تحصیلات دیپلم و کمتر از دیپلم بوده، ۳۷ درصد تحصیلات کارشناسی، ۹/۴ درصد کارشناسی ارشد و ۱/۳ درصد افراد نیز دارای تحصیلات دکتری بودند. ۲۷/۹ درصد زنان تحت مطالعه ۷-۱۳ سال از زندگی مشترکشان گذشته بود و ۲۵/۶ درصد ۱-۷ سال، ۲۳/۷ درصد ۱۳-۱۹ سال، ۱۴/۶ درصد ۱۹-۲۵ سال، ۶/۲ درصد ۲۵-۳۱ سال و ۱/۹ درصد نیز ۳۱-۳۸ سال از زندگی مشترکشان گذشته بود.

در ابتدا پیش‌فرض‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری شامل بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق و همبستگی میان آنها با آزمون کلموگروف-اسمیرنوف مورد ارزیابی قرار گرفت که نتایج به شرح جدول ۱ نشان داد میزان معناداری هر چهار متغیر اصلی تحقیق کمتر از ضریب خطا ۰/۰۵ شده است. در نتیجه می‌توان گفت هر چهار متغیر دارای توزیع نرمالی نیستند و این

دلیلی بر درستی به‌کارگیری روش حداقل مربعات جزئی^۱ است که به نرمال بودن توزیع داده‌ها حساس نیست.

جدول ۱. بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیرها	آماره	معناداری
صمیمیت زوجین	۰/۱۶۴	۰/۰۰۰
سپاسگزاری	۰/۱۳۳	۰/۰۰۰
تکبر	۰/۱۵۰	۰/۰۰۰
عذرخواهی	۰/۰۵۸	۰/۰۱۵

منبع: یافته‌های پژوهش

برازش مدل‌های اندازه‌گیری

برازش مدل‌های اندازه‌گیری شامل بررسی پایایی و روایی سازه‌های پژوهش است. پایایی آزمون به‌دقت اندازه‌گیری و ثبات آن مربوط است. فورنل و لارکر^۲ (۱۹۸۱) برای بررسی پایایی سازه‌ها سه ملاک پایایی هر یک از گویه‌ها، پایایی ترکیبی^۳ هر یک از سازه‌ها و متوسط واریانس استخراج‌شده را پیشنهاد نموده‌اند. برای بررسی پایایی مدل‌های اندازه‌گیری معیارهای ضرایب بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی محاسبه شد. تمام بارهای عاملی گویه‌های متغیرهای تحقیق از میزان بار عاملی مورد تأیید یعنی ۰/۳ بیشتر هستند، به‌جز متغیرهای عذرخواهی و تکبر که دارای چندین گویه با بار عاملی کمتر از ۰/۳ بودند که آن گویه‌ها از مدل حذف شده و مابقی گویه‌های دارای بار عاملی بالای ۰/۳ در مدل باقی ماندند؛ حداقل مقدار قابل قبول آن ۰/۳ و بارهای عاملی ۰/۴ سطح معناداری متوسط را نشان می‌دهد. در تحلیل‌های عاملی تأییدی، مقادیر بارهای عاملی بالاتر از ۰/۵ نشان‌گر سطح معناداری قوی و همبستگی زیاد بین متغیرهای مشاهده شده و عامل بوده و نیز بیانگر آن است که سازه خوب تعریف شده است (عباسی اسفنجانی، ۱۳۹۶).

^۱. Partial Least Square

^۲. Fornell & Larcker

^۳. Composite Reliability

برای سنجش پایایی سازه‌ها از پایایی ترکیبی استفاده شد که معیار جدیدتری نسبت به آلفای کرونباخ است. برای سنجش بهتر پایایی در حداقل مربعات جزئی این معیارها به کار برده می‌شوند. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی هر سازه بالای ۰/۷ شود، از پایداری درونی مناسب برای مدل اندازه‌گیری حکایت دارد و مقدار کمتر از ۰/۶ عدم وجود پایایی را نشان می‌دهد (عباسی اسفنجانی، ۱۳۹۶). نتایج بررسی پایایی و پایایی ترکیبی سازه‌های تحقیق به شرح جدول ۲ حاکی از آن است که میزان پایایی آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی هریک از متغیرها بالاتر از میزان ۰/۷ است. در نتیجه، پایایی آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی این متغیرها تأیید می‌گردد و میان‌گویه‌های هریک از متغیرها همبستگی درونی مناسبی وجود دارد.

جدول ۲. بررسی وضعیت پایایی و پایایی ترکیبی متغیرهای تحقیق

متغیرها	پایایی آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
تکبر	۰/۸۵۳	۰/۸۷۹
سپاسگزاری	۰/۷۵۶	۰/۸۲۴
صمیمیت زوجین	۰/۹۶۷	۰/۹۷۰
عذرخواهی	۰/۷۶۸	۰/۸۳۳

منبع: یافته‌های پژوهش

از روایی همگرا برای بررسی این موضوع استفاده شد که آیا هر نشانگر از بیشترین همبستگی با سازه خود نسبت به سایر سازه‌ها برخوردار است؟. زمانی که چندین نشانگر برای اندازه‌گیری هر متغیر مکنون به کار می‌رود تنها نباید به مقیاس فردی نشانگر اکتفا کرد و باید میزان روایی همگرای سازه‌ها را نیز در نظر گرفت (اسدی و دلاور، ۱۳۹۴). در این مدل اندازه‌گیری نیز شاخص متوسط واریانس استخراج شده برای هر متغیر بیشتر از میزان ۰/۴ محاسبه شده است که دلیلی بر تأیید روایی همگرا مدل حاضر است.

جدول ۳. بررسی مقدار شاخص متوسط واریانس استخراج‌شده

متغیرها	شاخص متوسط واریانس استخراج‌شده (AVE)
تکبر	۰/۴۰۷
سپاسگزاری	۰/۴۴۴
صمیمیت زوجین	۰/۶۶۰
عذرخواهی	۰/۵۱۷

منبع: یافته‌های پژوهش

روایی واگرا

روایی واگرا به این معناست که هر نشان‌گر فقط سازه خود را اندازه‌گیری کند و ترکیب آنها به‌گونه‌ای باشد که تمام سازه‌ها به‌خوبی از یکدیگر تفکیک شوند (اسدی و دلاور، ۱۳۹۴). جذر روایی واگرا هر مؤلفه باید بیشتر از حداکثر همبستگی آن مؤلفه با مؤلفه‌های دیگر باشد. مطابق نتایج مندرج در جدول ۴، شاخص متوسط واریانس استخراج‌شده هر سازه (متغیرهای مکنون) قرار گرفته در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس، تقریباً از مقدار همبستگی میانشان در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی کمتر است. لذا می‌توان گفت تعامل سازه‌های مدل با شاخص‌های خود از تعامل آنها با سازه‌های دیگر بیشتر است و روایی واگرای مدل مناسب است.

جدول ۴. ماتریس سنجش روایی واگرا با روش فورنل لارکر

متغیرها	تکبر	سپاسگزاری	صمیمیت زوجین	عذرخواهی
تکبر	۰/۶۳۷			
سپاسگزاری	-۰/۱۶۵	۰/۶۶۶		
صمیمیت زوجین	-۰/۲۰۳	۰/۳۶۹	۰/۸۱۲	
عذرخواهی	۰/۲۴۴	-۰/۳۴۵	-۰/۳۳۶	۰/۷۱۹

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج بررسی میزان ضرایب t و ضرایب مسیر همراه با معناداری مدل اثر سپاسگزاری و عذرخواهی بر میزان صمیمیت زناشویی همراه با نقش تعدیل‌گر تکبر در میان زوجین در جدول ۵ آورده شده است. البته، ابتدا باید شاخص‌های برازش مدل را مورد بررسی قرار داد که میزان

۰/۰۶۷ برای شاخص ریشه میانگین مربعات باقیمانده از ۰/۰۸ کمتر است و مورد تأیید قرار می‌گیرد. میزان کای اسکوئر^۱ مدل ساختاری نیز ۱۹۲۶/۵۵۲ و شاخص برازش هنجار شده نیز ۰/۹۶۴ است که از ۰/۹ بیشتر است، لذا می‌توان گفت که شاخص‌های برازش مدل تأیید می‌گردند. نتایج مدل معادلات ساختاری (شکل ۱ و ۲) حاکی از آن است که متغیر برون‌زاد سپاسگزاری با ضریب استاندارد ۰/۲۶۷ و میزان معناداری ۰/۰۰۰ اثر مثبت و معناداری بر متغیر درون‌زاد صمیمیت زناشویی در مطالعه حاضر دارد؛ زیرا میزان معناداری به‌دست‌آمده از ضریب خطا ۰/۰۵ کمتر است. در نتیجه می‌توان گفت با افزایش میزان سپاسگزاری در روابط میان زوجین، میزان صمیمیت در آنان تقویت می‌گردد. نتایج همچنین نشان می‌دهد متغیر برون‌زاد عذرخواهی با ضریب استاندارد ۰/۲۱۸- و معناداری ۰/۰۰۱ اثر معنادار و منفی بر متغیر صمیمیت زناشویی دارد. بدین معنا که با افزایش میزان عذرخواهی در میان روابط زوجین، میزان صمیمیت زناشویی کاهش می‌یابد. از دیگر نتایج مدل ساختاری این است که متغیر برون‌زاد تکبر با ضریب استاندارد ۰/۲۱۹- و معناداری ۰/۰۰۳ اثر معناداری بر متغیر برون‌زاد صمیمیت زناشویی دارد. زیرا میزان معناداری این رابطه ۰/۰۰۳ شده است که از ضریب خطا ۰/۰۵ کمتر است. این رابطه نیز منفی و از نظر شدت ضعیف است. بدین معنا که افزایش میزان تکبر در میان زوجین میزان صمیمیت زناشویی کاهش می‌یابد. نتایج متغیر تعدیل‌گر تکبر در ارتباط با متغیرهای برون‌زاد و درون‌زاد صمیمیت زناشویی نیز نشان می‌دهد که متغیر سپاسگزاری بر صمیمیت زناشویی همراه با نقش تعدیل‌گر تکبر با میزان ضریب ۰/۲۵۲ و معناداری ۰/۰۰۱ اثر معناداری دارد. بنابراین، متغیر سپاسگزاری با نقش تعدیل‌گری تکبر منجر به افزایش صمیمیت زناشویی در زوجین می‌گردد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نیز نشان داد متغیر عذرخواهی با نقش تعدیل‌گری تکبر اثر معناداری بر صمیمیت زناشویی ندارد. زیرا میزان معناداری به‌دست‌آمده از این رابطه ۰/۱۵۸ است که از ضریب خطا ۰/۰۵ بیشتر است. همچنین، میزان ضریب استاندارد به‌دست‌آمده نیز ۰/۰۸۴ و بسیار ضعیف است. در نتیجه نقش تعدیل‌گری تکبر در ارتباط بین عذرخواهی و صمیمیت زناشویی رد می‌گردد.

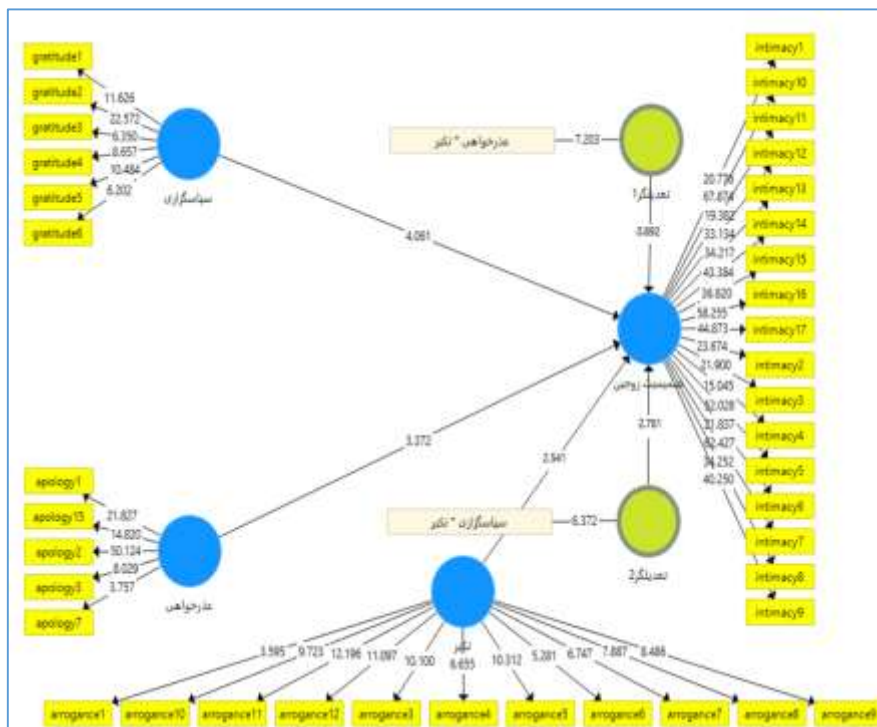
^۱. Chi-Square

جدول ۵. بررسی اثر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای تحقیق

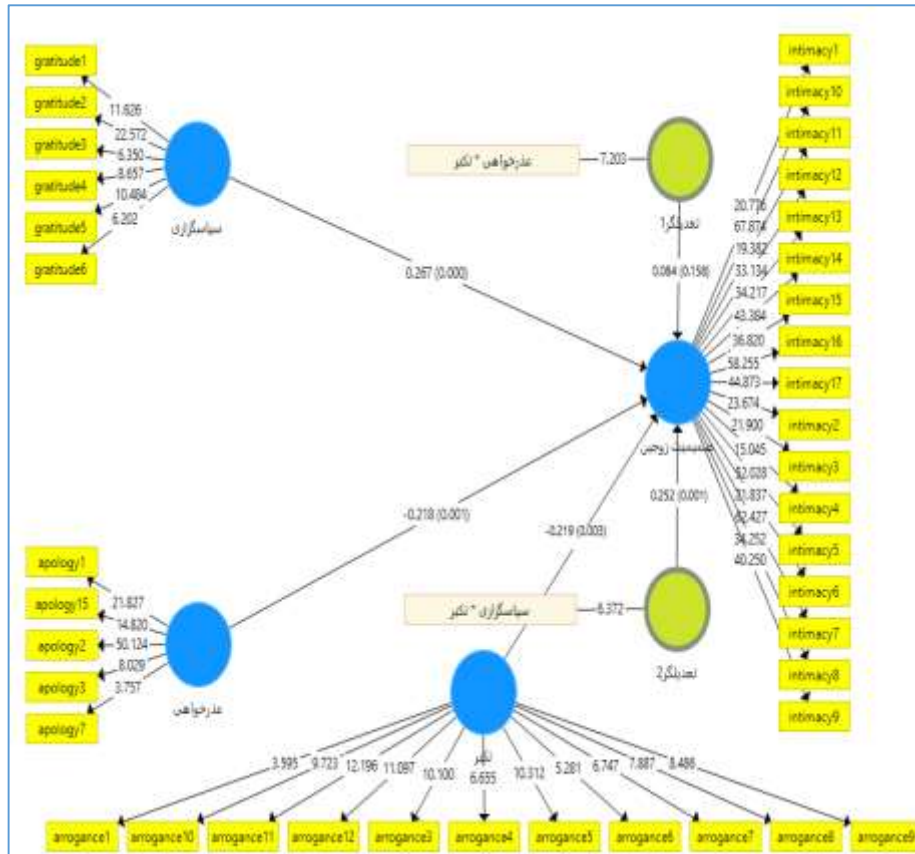
مسیر رابطه	ضریب مسیر استاندارد (β)	مقدار معناداری (t-value)	سطح احتمال (P-value)	نتیجه بررسی
سپاسگزاری ← صمیمیت زناشویی	۰/۲۶۷	۴/۰۶۱	۰/۰۰۰	تأیید
عذرخواهی ← صمیمیت زناشویی	-۰/۲۱۸	۳/۳۷۲	۰/۰۰۱	تأیید
تکبر ← صمیمیت زناشویی	-۰/۲۱۹	۲/۵۴۱	۰/۰۰۳	تأیید
سپاسگزاری ← صمیمیت زناشویی (با نقش تعدیل‌گر تکبر)	۰/۲۵۲	۲/۷۸۱	۰/۰۰۱	تأیید
عذرخواهی ← صمیمیت زناشویی (با نقش تعدیل‌گر تکبر)	۰/۰۸۴	۰/۸۹۲	۰/۱۵۸	رد

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱. مقادیر t-value جهت ارزیابی بخش ساختاری مدل پژوهش

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۲. بررسی ضرایب مسیر همراه با میزان P-value

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی رابطه سپاسگزاری، عذرخواهی و صمیمیت زناشویی با نقش تعدیل‌گری تکبر در بین زنان استان تهران پرداخت که نتایج نشان داد بین سپاسگزاری و صمیمیت زوجین رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به این معنا که با افزایش سپاسگزاری، صمیمیت زوجین در زنان افزایش یابد. این یافته با نتایج کمالی (۲۰۲۰)، ایمانی و همکاران (۱۴۰۰)، لشنی و همکاران

(۱۳۹۳)، سعیدی و همکاران (۱۳۹۷)، سیگالا (۲۰۲۰)، لئونگ و همکاران (۲۰۲۰) و گوردون و همکاران^۱ (۲۰۱۲) همسو است.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که سپاسگزاری و ابراز آن در مقابل الطاف، محبت‌ها و امکاناتی که زوجین در اختیار یکدیگر قرار می‌دهند، می‌تواند در صمیمیت و نزدیکی آنان نقش بسزایی داشته باشد. به این دلیل که، وقتی شخصی در جهت رفاه، آسایش، رشد و کمال خانواده گام برمی‌دارد، واضح است که فشار جسمی و روانی بسیاری متحمل می‌شود، حال اگر این تلاش‌ها و زحمات وی از طرف همسر و دیگر اعضای خانواده دیده نشود و به‌عنوان وظیفه او تلقی شود که چاره‌ای جزء انجام آنها ندارد، این فشار جسمی و روانی مضاعف خواهد شد. اما با سپاسگزاری، اولین نکته‌ای که با عمل به شخص مقابل گفته می‌شود این است که من شاهد زحمات و تلاش‌های بی‌دریغ تو هستم و آنها را تقدیر و تحسین می‌کنم، من متوجه فشارها و تنش‌هایی که روزانه آنها را تجربه می‌کنی هستم و تحسینات می‌کنم. سپاسگزاری از طرف همسر، زوجین را قادر می‌سازد منابع مثبت ایجاد کنند و هنگام مواجهه با رویدادهای منفی در رابطه‌شان، بر روش‌های مثبت تمرکز کنند که قبلاً در تعاملاتشان وجود داشته و از این طریق با معضلات پیش رو مقابله نمایند. سپاسگزاری می‌تواند برای یک رابطه، محیط مثبتی را فراهم کند و به زوجین امکان دهد تا با تکیه به صفات مثبت یکدیگر و ایجاد شیوه‌های مثبت در رابطه‌شان، به منافع که از هم کسب می‌کنند، بیشتر توجه نمایند. در نتیجه، سطح بالاتر مثبت بودن بین زوجین می‌تواند با افزایش رضایت زناشویی همراه باشد (فردریکسون^۲، ۲۰۰۴).

نتایج حاصل از داده‌ها حاکی از رابطه منفی و معناداری بین عذرخواهی و صمیمیت است؛ بنابراین، عذرخواهی بیشتر با صمیمیت کمتر همراه است و بالعکس. این نتیجه با بسیاری از پژوهش‌های انجام‌شده از جمله کاوه فارسانی (۱۳۹۹)، زهتاب نجفی و همکاران (۱۳۹۰)، فارستر و همکاران (۲۰۲۱) و لوئیس و همکاران (۲۰۱۵) ناهم‌سوست. به دلیل ماهیت پژوهش همبستگی، تنها می‌توان این مطلب را عنوان کرد، افزایش میزان یک متغیر به کاهش متغیر دیگر منجر می‌شود، لذا معلوم نیست، به دلیل این که افراد از شریک زندگی خود عذرخواهی نمی‌کنند صمیمیت بالاتری دارند یا به دلیل این که صمیمیت بالاتری دارند، احساس صمیمی و خودمانی بودن آنها باعث شده

1. Gordon et al

2. Fredrickson

در مسائلی که برایشان پیش می‌آید، لزومی به عذرخواهی نبینند. در نتیجه میزان و روحیه عذرخواهی پایین‌تری دارند. فولی و همکاران^۱ (۲۰۱۷) عذرخواهی را تقاضای بخشش در قبال یک رویداد ناخوشایند تعریف می‌کنند. میزان عذرخواهی بالاتر می‌تواند به معنای خطا و رویداد ناخوشایند بیشتر باشد و این نرخ بالای رویدادهای مخرب می‌تواند تهدیدی برای رابطه صمیمی محسوب شود. از طرفی، چه‌بسا رویدادهای ناخوشایند بسیاری که رخ می‌دهند به قدری مخرب باشد که حتی عذرخواهی هم نتواند آن را تعدیل کند. لذا وجود رویدادهای ناخوشایندی که نیازمند عذرخواهی هستند، می‌تواند به‌عنوان تهدیدی برای یک رابطه صمیمانه تلقی شود. در واقع عذرخواهی عملی است که وجهه شونده (قربانی) را حفظ، اما وجهه گوینده (عذرخواه) را تهدید می‌کند. به نظر می‌رسد در صورتی که فرد متخلف، اقدام به عذرخواهی کند احساس ارزشمندی و بی‌عیبی خود را از دست بدهد و چه‌بسا به دلیل خودکم‌بینی، از وارد شدن به رابطه عمیق و صمیمانه اجتناب کند که لازم نباشد احساسات تهدیدآور را در مقابل شریکش افشا کند. لذا اگر متخلف عذرخواهی کند و قربانی به هر دلیل عذرخواهی وی را نپذیرد، خاطی احساس شرمساری و دل‌شکستگی خواهد کرد و شاید ضربه‌ای به مراتب سنگین‌تر به متخلف در راستای نپذیرفتن عذرخواهی از سوی قربانی وارد شود که می‌تواند روابط را دچار چالش‌های بیشتری کرده و مانع از صمیمت گردد (شومن و راس^۲، ۲۰۱۰). احتمالاً تفاوت جنسیتی در تعریف زنان و مردان از عمل نادرست و توهین و تمایل آنها در عذرخواهی که زنان بیشتر تمایل دارند و در عمل هم عذرخواهی بیشتری می‌کنند در نهایت تفاوت‌های فرهنگی در عذرخواهی مؤثر است.

در مورد مؤلفه تکبر نتایج حاصل از پژوهش نشان داد بین تکبر و صمیمیت زناشویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد و این یافته با پژوهش‌های شمسی نژاد و همکاران (۱۳۹۶)، تکی و آدی^۳ (۲۰۲۲)، چلد و رای و همکاران (۲۰۲۲)، کاندیف و همکاران^۴ (۲۰۱۵) و تریسی و رایینز (۲۰۰۷b) همسو است. در توضیح این نتیجه می‌توان گفت که غرور اصیل با سطوح بالای وظیفه شناسی زناشویی مرتبط است، در حالی که غرور متکبرانه با سطوح پایین وظیفه‌شناسی و سطوح بالای رفتار ضداجتماعی مرتبط است (چنگ و همکاران^۵، ۲۰۱۰). غرور، تکبر و رفتارهای

1. Fuoli et al

2. Schumann & Ross

3. Takyi & Addai

4. Cundiff et al

5. Cheng et al

تسلط‌جویانه و ابعاد غرور، مانند غرور جنسی با نارضایتی از زندگی زناشویی و جنسی رابطه دارد (استوبر و یانگ^۱، ۲۰۱۰). زوجین متکبر همدلی، پذیرش و صمیمیت کمتری دارند که این امر موجب کاهش کیفیت روابط زناشویی و در نتیجه کاهش رضایت زناشویی آنها می‌شود (مونرو و همکاران^۲، ۲۰۰۵) که با نتایج حاصل از تحلیل داده‌های پژوهش حاضر همسو است. در واقع به نظر می‌رسد، همسر متکبر در زندگی برای خویش جایگاهی ویژه‌ای باز کند و خود را برتر از همسرش ببیند و این دیدگاه وی سبب شود که خود را لایق مواهب و امتیازات بیشتری بداند. به عنوان مثال؛ همسرش باید در قبال خطاها و اشتباهاتش از وی عذرخواهی کند، خوبی‌های او را ببیند و تقدیر، تحسین کند و تمام تلاش خود را به کار گیرد تا زندگی گرم و آرامی برای وی مهیا کند. اما در مقابل خود را نسبت به این اقدامات مسئول نبیند و احتمالاً زمانی که خواسته‌های وی برآورده نشدند در راستای این تکبر، دست به پرخاشگری، سرزنش، انتقاد و توهین، شکایت، غر زدن و یا حتی اقدام به تنبیه همسرش کند. چراکه خود را لایق بهترین‌ها می‌داند و تمامی این رفتارها می‌تواند سبب کاهش صمیمیت زناشویی و کیفیت ارتباط گردد (نارزولایونا^۳، ۲۰۲۲).

نتایج تحقیق حاضر مؤید نقش تعدیل‌گری تکبر در رابطه سپاسگزاری و صمیمیت زناشویی در بین زنان بود. بر این اساس، به نظر می‌رسد فردی می‌تواند روحیه سپاسگزاری و قدردانی داشته باشد و در قبال خوبی‌ها و الطاف دیگران زبان به تقدیر و تحسین باز کند و به واسطه این تقدیر و تحسین، صمیمیت زناشویی خود را افزایش دهد که انسان متواضع و فروتنی باشد و خود را برتر از دیگران نداند. بنابراین، لازمه و پیش‌فرض تقدیر و تحسین، نداشتن تکبر است، به همین دلیل توانسته آن را تعدیل کند.

در پایان، نقش تعدیل‌گری تکبر در رابطه عذرخواهی و صمیمیت تأیید نشد. زیرا ماهیت تکبر ایجاب می‌کند فرد متکبر خود را برتر از دیگران ببیند و این برتری را به رخ آنها بکشد و آنان را تحقیر نماید و این نگرش در تمام رفتارهای سایه افکند. افراد متکبر نمی‌توانند به راحتی در موقعیت‌هایی که دچار خطا می‌شوند عذرخواهی کنند و چه بسا در بسیاری از موارد لزومی به عذرخواهی نمی‌بینند؛ زیرا برتر هستند و حق نیز همواره با آنان است و اگر هم در باطن بپذیرند که حق با آنان نیست، بازهم ضرورتی برای عذرخواهی از مادون ندارد. لذا عذرخواهی نمی‌کنند

1. Stoeber & Yang

2. Munro

3. Narzullaevna

که بتواند محل پرسشی باشد که آیا صمیمیت بیشتری را سبب می‌شود یا خیر. به نظر می‌رسد رابطه مثبت و معناداری بین تکبر و روحیه عذرخواهی وجود داشته باشد؛ بنابراین عذرخواه نبودن در موقعیتی که باید عذرخواهی کنند، جزئی از ویژگی‌های فرد متکبر است و شاید به این دلیل توانسته رابطه را تعدیل کند.

در پایان با توجه به این‌که بسیاری از مشکلات زوجین، فقدان صمیمیت و مشکلات ارتباطی زوجین است، پیشنهاد می‌شود بررسی این متغیر و مؤلفه‌های دخیل در آن در دستور کار درمان‌گران قرار بگیرد تا امکان حل بسیاری از مشکلات زوجین فراهم گردد. به علاوه، از آن‌جا که پژوهش حاضر، مطالعه‌ای مقطعی است، تصدیق روابط بین متغیرها نمی‌تواند قطعی باشد. بنابراین، انجام پژوهش طولی به شکل واقعی‌تری می‌تواند روابط غیرمستقیم بین سپاسگزاری، عذرخواهی و صمیمیت زناشویی را با تعدیل‌گری تکبر تأیید کند. همچنین، مطالعه حاضر بر روی زنان دارای روابط زناشویی عادی انجام شده است. لذا پیشنهاد می‌شود، پژوهش‌های آتی، نقش سپاسگزاری را در روابط زناشویی توأم با ناسازگاری و تعارض بررسی کنند. مشاوران نیز می‌توانند در مشاوره قبل از ازدواج و همچنین انتخاب همسر، به ارزیابی تمایل فرد به سپاسگزاری و عذرخواهی بپردازند و از این طریق به شکل‌گیری ازدواج‌های پایدار و موفق کمک کنند. همچنین، در برنامه‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی زناشویی و غنی‌سازی روابط زوجین، به سازه سپاسگزاری، به عنوان یک مهارت ارتباطی توجه شود و از طریق آموزش و تقویت قدردانی، به افزایش کیفیت روابط زوجین و صمیمیت زناشویی کمک گردد. البته، باید اذعان شود که انجام پژوهش حاضر مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجهه بود که لازم است در مطالعات آینده در نظر گرفته شود؛ از جمله، شرکت‌کنندگان در این پژوهش فقط زنان متأهل استان تهران بودند؛ بنابراین توصیه می‌گردد در تعمیم یافته‌های پژوهش به جمعیت‌های دیگر احتیاط گردد. محدودیت دیگر این بود که اجرای این پژوهش با شیوع بیماری کرونا در ایران هم‌زمان شد و این امکان نمونه‌گیری حضوری و نظارت کامل پژوهشگر بر نحوه اجرا را منتفی ساخت.

منابع

- آهنگرکانی، محمد، هزاوه‌ای، فرهاد، کمری، سامان و زارعی، رقیه. (۱۳۹۵). پیش‌بینی کیفیت زندگی و ابعاد بهزیستی معنوی دانشجویان براساس مؤلفه اسلامی تواضع و تکبر. *روانشناسی اجتماعی*، ۴(۳۹)، ۲۳-۳۹.
- اسدی، رقیه و دلاور، علی. (۱۳۹۴). کاربرد مدل‌سازی معادلات ساختاری PLS در تبیین اثرات متغیرهای جمعیت‌شناختی بر هوش معنوی با میانجی‌گری بهزیستی ذهنی. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۶(۲۲)، ۱-۳۹.
- ایرانی، زینب. (۱۳۹۹). اثربخشی مهارت‌های ارتباطی بر افزایش صمیمیت و کیفیت زندگی زنان دچار تعارضات زناشویی. *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، ۶(۱۰)، ۱-۱۵.
- ایمانی، سعید، باغبانی نادر، مونا، حسین‌زاده اسکویی، علی و نوروزی دشتکی، مهین. (۱۴۰۰). بررسی نقش واسطه‌ای قدردانی در رابطه بین جهت‌گیری مذهبی و رضایت زناشویی زنان. *رویش روان‌شناسی*، ۱۰(۵)، ۱-۱۲.
- پیرمردوند چگینی، بهمن و کرمی، مریم. (۱۴۰۰). بررسی و مقایسه‌ی مؤلفه‌های کیفیت رابطه زناشویی در زوجین متقاضی طلاق و زوجین عادی. *سنجش و پژوهش در مشاوره کاربردی*، ۳(۴)، ۶۸-۷۹.
- خبازی، ملیحه، کیمیایی، سید علی، کارشکی، حسین و مشهدی، علی. (۱۴۰۱). ارزیابی الگوی معادلات ساختاری عوامل مؤثر بر صمیمیت زناشویی زوج‌های دوران عقد. *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، ۱۲(۲۲)، ۸۳-۱۰۲.
- دلاور، علی، احمدراد، فرید و نادری، شادناز. (۱۳۹۹). آزمون رابطه علی تعارضات زناشویی بر اساس مؤلفه‌های بخشودگی در زنان متقاضی طلاق. *زن و فرهنگ*، ۱۲(۴۴)، ۸۱-۹۱.
- زهتاب نجفی، عادل، درویره، زهرا و پیوسته‌گر، مهرانگیز. (۱۳۹۰). رابطه بین بخشودگی و رضایت زناشویی زوجین کرمانشاهی. *زن و فرهنگ*، ۲(۸)، ۲۳-۳۳.
- ساطوریان، سیدعباس. (۱۳۹۴). نقش صفات اخلاقی حرص و حسادت در پیش‌بینی روان‌آزردگی. *روانشناسی و دین*، ۹(۲)، ۵۵-۷۲.

سعیدی، سکینه، محمدزاده ابراهیمی، علی و سلیمانان، علی اکبر. (۱۳۹۹). مدل ساختاری روابط بین سپاسگزاری، کیفیت ارتباط زناشویی و رضایت زناشویی در معلمان شهر سبزوار. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۲۷(۳)، ۴۲۱-۴۱۴.

سوری، گوهر، گودرزی، کورش و روزبهرانی، مهدی. (۱۴۰۰). اثربخشی بسته غنی‌سازی ارتباطات خانواده‌های ازدواج مجدد بر عملکرد خانواده آنها. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۲۵(۲)، ۵۵-۳۹.

شمسی‌نژاد، فاطمه‌سادات، منیرپور، نادر و هراتیان، عباس علی. (۱۳۹۶). روابط صفت‌های اخلاقی حرص و تکبر با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه. *روانشناسی فرهنگی*، ۱(۲)، ۹۴-۷۳.

صداقت‌نژاد، زهرا (۱۳۹۵). رابطه جهت‌گیری هدف و بی‌صداقتی تحصیلی: نقش واسطه‌ای هیجانان خودآگاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه شیراز.

عباسی اسفنجانی، حسین. (۱۳۹۶). طراحی الگوی تجاری‌سازی تحقیقات دانشگاهی با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی. *پژوهشنامه بازرگانی*، ۲۱(۸۲)، ۲۱-۱.

فتح‌اله‌زاده، نوشین، میرصیفی فرد، لیلاسادات، کاظمی، مهناز، سعادت، نادره و نوایی نژاد، شکوه. (۱۳۹۶). اثربخشی غنی‌سازی زندگی زناشویی بر اساس نظریه انتخاب بر کیفیت روابط زناشویی و صمیمیت زوج‌ها. *روانشناسی کاربردی*، ۱۱(۴)، ۳۷۲-۳۵۳.

قمرانی، امیر، کجباف، محمدباقر، عریضی، حمیدرضا و امیری، شعله. (۱۳۸۸) بررسی روایی و پایایی پرسشنامه سپاسگزاری در دانش‌آموزان دبیرستانی. *پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، ۳(۱)، ۸۶-۷۷.

کاوه فارسانی، ذبیح‌الله. (۱۳۹۹). ارزیابی مدل رابطه‌ی عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی و بخشش عاطفی. *مشاوره کاربردی*، ۱۰(۲)، ۷۲-۵۱.

کرمانی مامازندی، زهرا و حسن‌زاده، عاطفه. (۱۴۰۱). نقش جهت‌گیری مذهبی، صمیمیت زوجین و رضایت از زندگی در پیش‌بینی سلامت عمومی زنان متأهل. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۲۰(۱)، ۱۶۵-۱۳۰.

لشنی، زینب، شعیری، محمدرضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه ساده و چندگانه سپاسگزاری با عواطف مثبت و منفی، شادکامی و خوش‌بینی. *رویش روان‌شناسی*، ۳(۴)، ۶۰-۴۵.

محمودپور، عبدالباسط، دهقان‌پور، ثنا، یوسفی، ناصر و ایجاد، سحر. (۱۳۹۹). پیش‌بینی صمیمیت زناشویی زنان بر اساس ذهن آگاهی، الگوهای حل تعارض، حمایت اجتماعی ادراک شده و بهزیستی اجتماعی. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ۱۰(۳۹)، ۸۳-۱۰۲.

Ababsi Esfanjani, H. (2017). Designing the model for commercialization of university research using structural equation modeling- Partial Least Squares Method (SEM-PLS). *Iranian Journal of Trade Studies*, 21, 8(2);1-21. (In Persian)

Adler, M. G. & Fagley, N. S. (2005). Appreciation: Individual differences in finding value and meaning as a unique predictor of subjective well-being. *Journal of Personality*, 73(1), 79-114.

Ahangarcani, M., Hazavei, F., Kamari, S. & Zarei, R. (2016). Prediction quality of life and the components of spiritual well-being in students based on Islamic component of humility and arrogance. *Scientific Journal of Social Psychology*, 4(39), 23-39. (In Persian)

Algoe, S. B., Gable, S. L. & Maisel, N. C. (2010). It's the little things: Everyday gratitude as a booster shot for romantic relationships. *Personal Relationships*, 17(2), 217-233.

Alspach, G. (2009). Extending the tradition of giving thanks recognizing the health benefits of gratitude. *Critical Care Nurse*, 29(6), 12-18.

Asadi, R. & Delavar, A. (2015). Use of partial least square structural equation modeling in explanation of demographic variables effect on spiritual intelligence with the mediating of well-being. *Quarterly of Educational Measurement*, 6(22), 1-39. (In Persian)

Askari, M., Ghorashi, Z., Chesli, R. R. & Vazirinejad, R. (2021). Sexual satisfaction and marital intimacy in Iranian male pornography users. *Sexual and Relationship Therapy*, 39(39), 1-11.

Barton, A. W., Futris, T. G. & Nielsen, R. B. (2015). Linking financial distress to marital quality: The intermediary roles of demand/withdraw and spousal gratitude expressions. *Personal Relationships*, 22(3), 536-549

Chelladurai, J. M., Kelley, H. H., Marks, L. D. & Dollahite, D. C. (2022). Humility in family relationships: Exploring how humility influences relationships in religious families. *Journal of Family Psychology*, 36(2), 201-211.

- Cheng, J. T., Tracy, J. L. & Henrich, J. (2010). Pride, personality, and the evolutionary foundations of human social status. *Evolution and Human Behavior*, 31(5), 334-347.
- Cundiff, J. M., Smith, T. W., Butner, J., Critchfield, K. L. & Nealey-Moore, J. (2015). Affiliation and control in marital interaction: Interpersonal complementarity is present but is not associated with affect or relationship quality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 41(1), 35-51.
- Delavar, A., Ahmadrad, F. & Naderi, Sh. (2019). Testing the causal relationship of marital conflicts based on the components of forgiveness in women applying for divorce. *Women and Culture*, 12(44), 81-91. (In Persian)
- Eamons, B. & Mc Cullough, M. E. (2003). Counting blessings versus burdens: An experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 377-389.
- Fatollahzadeh, N., Mirseifi Fard, L. S., Kazemi, M., Saadati, N. & Navabinejad, S. (2018). Effectiveness of marital life enrichment based on Choice Theory on quality of marital relationship and couples' intimacy. *Journal of Applied Psychology*, 11(4), 353-372. (In Persian)
- Fehr, R. & Gelfand, M. J. (2010). When apologies work: How matching apology components to victims' self-construals facilitates forgiveness. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 113(1), 37-50.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Forster, D. E., Billingsley, J., Burnette, J. L., Lieberman, D., Ohtsubo, Y. & McCullough, M. E. (2021). Experimental evidence that apologies promote forgiveness by communicating relationship value. *Scientific Reports*, 11(1), 13107.
- Fredrickson, B. L. (2004). The broaden-and-build theory of positive emotions. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, 359(1449), 1367-1377.
- Fuoli, M., van de Weijer, J. & Paradis, C. (2017). Denial outperforms apology in repairing organizational trust despite strong evidence of guilt. *Public Relations Review*, 43(4), 645-660.
- Ghamarani, A., Kajbaf, M. B., Oreyzi, H. R. & Amiri, S. (2009). The study of validity and reliability of the Gratitude Questionnaire-6 (GQ-6) in high

- school students. *Journal of Research in Psychological Health*, 3(1), 77-86. (In Persian)
- Gordon, A. M., Impett, E. A., Kogan, A., Oveis, C. & Keltner, D. (2012). To have and to hold: Gratitude promotes relationship maintenance in intimate bonds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(2), 257-274.
- Gurung, S. K., Chapagain, R. & Sharma, S. (2023). Exploring the lived experiences of marital intimacy among Nepali married couples: A transcendental phenomenological Approach. *Asian Journal of Population Sciences*, 2, 17-36.
- Herrald, M. M. & Tomaka, J. (2002). Patterns of emotion-specific appraisal, coping, and cardiovascular reactivity during an ongoing emotional episode. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(2), 434-450.
- Hill, E. W. (2010). Discovering forgiveness through empathy: Implications for couple and family therapy. *Journal of Family Therapy*, 32(2), 169-185.
- Howell, A. J., Turowski, J. B. & Buro, K. (2012). Guilt, empathy, and apology. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 917-922.
- Imani, S., Baghbani Nader, M., Hosseinzadeh Oskooi, A. & Noroozi Dashtaki, M. (2021). Investigating the mediating role of gratitude in the relationship between religious orientation and marital satisfaction. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal*, 10(5), 1-12. (In Persian)
- Irani, Z. (2020). Evaluation of the effectiveness of communication skills on increasing intimacy and quality of life of women with marital conflicts referred to psychiatric centers in Tehran. *Journal of Psychology New Ideas*, 6(10), 1-15. (In Persian)
- Kamali, Z., Allahyar, N., Ostovar, S., Alhabshi, S. M. S. B. S. M. & Griffiths, M. D. (2020). Factors that influence marital intimacy: A qualitative analysis of Iranian married couples. *Cogent Psychology*, 7(1), 1771118.
- Kardan-Souraki, M., Hamzehgardeshi, Z., Asadpour, I., Mohammadpour, R. A. & Khani, S. (2016). A review of marital intimacy-enhancing interventions among married individuals. *Global Journal of Health Science*, 8(8), 74-93.
- Kaveh Farsani, Z. (2021). Evaluating the model investigating the relationship between apology and the marital relationships quality: The mediating of

- marital empathy and emotional forgiveness. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 10(2), 51-72. (In Persian)
- Kazim, S. M. & Rafique, R. (2021). Predictors of marital satisfaction in individualistic and collectivist cultures: a mini review. *Journal of Research in Psychology*, 3(1), 55-67.
- Kermani Mamazandi, Z. & Hassanzade, A. (2022). The role of religious orientation, marital intimacy and life satisfaction in predicting the general health of married women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 20(1), 130-165. (In Persian)
- Khabazi, M., Kimiaee, S. A., Kareshki, H. & Mashhadi, A. (2022). The Evaluation of the structural equation model of factors affecting on marital intimacy in newlywed couples. *Research in Cognitive and Behavioral Sciences*, 12(1), 83-102. (In Persian)
- Lambert, N. M., Clark, M. S., Durtschi, J., Fincham, F. D. & Graham, S. M. (2010). Benefits of expressing gratitude: Expressing gratitude to a partner changes one's view of the relationship. *Psychological Science*, 21(4), 574-580.
- Lambert, N. M., Fincham, F. D. & Stillman, T. F. (2012). Gratitude and depressive symptoms: The role of positive reframing and positive emotion. *Cognition & Emotion*, 26(4), 615-633.
- Lambert, N. M., Fincham, F. D., Stillman, T. F. & Dean, L. R. (2009). More gratitude, less materialism: The mediating role of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 4(1), 32-42.
- Lashani, Z. & Shaeiri, M. R. (2015). A Study of simple and multivariate correlation of gratitude with positive and negative affect, happiness and optimism. *Rooyesh*, 3(4), 45-60. (In Persian)
- Layous, K. & Lyubomirsky, S. (2014). Benefits, mechanisms, and new directions for teaching gratitude to children. *School Psychology Review*, 43(2), 153-159.
- Leong, J. L., Chen, S. X., Fung, H. H., Bond, M. H., Siu, N. Y. & Zhu, J. Y. (2020). Is gratitude always beneficial to interpersonal relationships? The interplay of grateful disposition, grateful mood, and grateful expression among married couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(1), 64-78.
- Leunissen, J. M., De Cremer, D., Folmer, C. P. R. & Van Dijke, M. (2013). The apology mismatch: Asymmetries between victim's need for apologies and

- perpetrator's willingness to apologize. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(3), 315-324.
- Lewis, J. T., Parra, G. R. & Cohen, R. (2015). Apologies in close relationships: A review of theory and research. *Journal of Family Theory & Review*, 7(1), 47-61.
- Lewis, J. T., Parra, G. R. & Cohen, R. (2015). Apologies in close relationships: A review of theory and research. *Journal of Family Theory & Review*, 7(1), 47-61.
- Lin, R. & Utz, S. (2017). Self-disclosure on SNS: Do disclosure intimacy and narrativity influence interpersonal closeness and social attraction?. *Computers in Human Behavior*, 70, 426-436.
- Mahmoudpour, A., Dehghanpour, S., Yoosefi, N. & Ejade, S. (2020). Predicting women's marital intimacy based on mindfulness, conflict resolution patterns, perceived social support, and social well-being. *Social Psychology Research*, 10(39), 102-83. (In Persian)
- McCullough, M. E., Emmons, R. A. & Tsang, J. A. (2002). The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 112-127.
- McNulty, J. K. & Dugas, A. (2019). A dyadic perspective on gratitude sheds light on both its benefits and its costs: Evidence that low gratitude acts as a "weak link". *Journal of Family Psychology*, 33(7), 876.
- Mendes-Teixeira, A. I. & Duarte, C. (2021). Forgiveness and Marital Satisfaction: A Systematic Review. *Psicologia: Ciência e Profissão* 2021 v. 41 (n.spe 3), e200730, 1-18.
- Munro, D., Bore, M. & Powis, D. (2005). Personality factors in professional ethical behaviour: Studies of empathy and narcissism. *Australian Journal of Psychology*, 57(1), 49-60.
- Murray, A. J. & Hazelwood, Z. J. (2011). Being grateful: Does it bring us closer? Gratitude, attachment and intimacy in romantic relationships. *Journal of Relationships Research*, 2(1), 17-25.
- Narzullaevna, G. K. (2022). Psychological analysis of factors that destroy family strength. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(6), 1528-1523.
- Nho, J. H., Kim, S. R. & Choi, W. K. (2022). Relationships among sexual function, marital intimacy, type D personality and quality of life in patients

- with ovarian cancer, with spouses. *European Journal of Cancer Care*, 31(6), e13760.
- Nooripour, R., Tamini, B. K., Abbaspour, P. & Alikhani, M. (2016). Investigation of family functioning and parental tensioning in addicts. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 14, 82-85.
- Oh, Y. K. & Hwang, S. Y. (2018). Impact of uncertainty on the quality of life of young breast cancer patients: focusing on mediating effect of marital intimacy. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 48(1), 50-58.
- Parnell, K. J., Wood, N. D. & Scheel, M. J. (2020). A gratitude exercise for couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 19(3), 212-229.
- Philpot, C. R. & Hornsey, M. J. (2011). Memory for intergroup apologies and its relationship with forgiveness. *European Journal of Social Psychology*, 41(1), 96-106.
- Pirmardvand Chegini, B. & Karami, M. (2022). Evaluation and comparison of marital relationship quality components in divorced couples and normal couples. *Journal of Assessment and Research in Counseling and Psychology*, 3(4), 68-79. (In Persian)
- Saeidi, S., Mohamadzadeh Ebrahimi, A. & Soleimani, A. (2020). Structural model of the relationships between gratitude, marital relationship quality and marital satisfaction in teachers of Sabzevar city. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 27(3), 414-421. (In Persian)
- Satorian, S. (2015). The role of moral traits of arrogance, greed and jealousy in predicting emotional distress. *Psychology and Religion*, 34(9), 55-72. (In Persian)
- Schmitt, M., Gollwitzer, M., Förster, N. & Montada, L. (2004). Effects of objective and subjective account components on forgiving. *The Journal of Social Psychology*, 144(5), 465-486.
- Schoenfeld, E. A., Loving, T. J., Pope, M. T., Huston, T. L. & Štulhofer, A. (2017). Does sex really matter? Examining the connections between spouses' nonsexual behaviors, sexual frequency, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 46, 489-501.
- Schumann, K. & Orehek, E. (2019). Avoidant and defensive: Adult attachment and quality of apologies. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(3), 809-833.

- Schumann, K. (2012). Does love mean never having to say you're sorry? Associations between relationship satisfaction, perceived apology sincerity, and forgiveness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(7), 997-1010 .
- Schumann, K. & Ross, M. (2010). Why women apologize more than men: Gender differences in thresholds for perceiving offensive behavior. *Psychological Science*, 21(11), 1649-1655.
- Sedaghat Nejad, Z. (2015). The relationship between goal orientation and academic dishonesty: the mediating role of self-conscious emotions. Master's Thesis, Department of Educational Psychology, Shiraz University. (In Persian)
- Shamsi Nejad, F. S., Monirpoor, N. & Haratian, A. (2017). The relations between early maladaptive schemas and the moral traits of greed and arrogance. *Cultural Psychology*, 1(2), 73-94. (In Persian)
- Souri, G., Goodarzi, K. & Roozbahani, M. (2021). The effectiveness of enriching communication on family function remarried families. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 64(2), 34-45. (In Persian)
- Stoeber, J. & Yang, H. (2010). Perfectionism and emotional reactions to perfect and flawed achievements: Satisfaction and pride only when perfect. *Personality and Individual Differences*, 49(3), 246-251.
- Takyi, B. K. & Addai, I. (2002). Religious affiliation, marital processes and women's educational attainment in a developing society. *Sociology of Religion*, 63(2), 177-193.
- Tracy, J. L. & Robins, R. W. (2007a). Emerging insights into the nature and function of pride. *Current Directions in Psychological Science*, 16(3), 147-150.
- Tracy, J. L. & Robins, R. W. (2007b). The psychological structure of pride: A tale of two facets. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(3), 506.
- Vazeou-Nieuwenhuis, A. & Schumann, K. (2018). Self-compassionate and apologetic? How and why having compassion toward the self relates to a willingness to apologize. *Personality and Individual Differences*, 124, 71-76.
- Wagner, S. A., Mattson, R. E., Davila, J., Johnson, M. D. & Cameron, N. M. (2020). Touch me just enough: The intersection of adult attachment,

- intimate touch, and marital satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(6), 1945-1967.
- Walker, A. J. & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters. *Journal of Marriage and the Family*, 841-849.
- Webb, J. I. (2020). The function of gratitude in marriage: Building ties that bind. *Family Perspectives*, 2(1), 1-7.
- Witvliet, C. V., Root Luna, L., Worthington Jr, E. L. & Tsang, J. A. (2020). Apology and restitution: The psychophysiology of forgiveness after accountable relational repair responses. *Frontiers in Psychology*, 13(11), 284.
- Wolf, T. & Nusser, L. (2022). Maintaining intimacy during the COVID-19 pandemic. *Applied Cognitive Psychology*, 36(4), 954-961.
- Wood, A. M., Maltby, J., Gillett, R., Linley, P. A. & Joseph, S. (2008). The role of gratitude in the development of social support, stress, and depression: Two longitudinal studies. *Journal of Research in Personality*, 42(4), 854-871.
- Wu, Q., Chi, P., Lin, X., Du, H., Zhou, N., Cao, H. & Liang, Y. (2022). Gratitude and satisfaction in romantic relationships: Roles of decisional forgiveness and emotional forgiveness. *Current Psychology*, 41(2), 1-9.
- Zehtab Najafi, A., Darviza, Z. & Peivastegar, M. (2010). The relationship between forgiveness and marital satisfaction of Kermanshahi couples. *Women and Culture*, 3(8), 23-33. (In Persian)

نویسندگان

valipour.masoume@gmail.com

معصومه ولی‌پور

ایشان دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه الزهرا تهران هستند.

pourshahriari@alzahra.ac.ir

مه‌سیما پورشهریاری

ایشان دانشیار گروه مشاوره و راهنمایی دانشگاه الزهرا تهران هستند.

a.abdollahi@alzahra.ac.ir

عباس عبداللهی

ایشان استادیار گروه مشاوره و راهنمایی دانشگاه الزهرا و دارای مقالات بسیاری در زمینه سخت‌کوشی، تفکر خودکشی، اضطراب، افسردگی و کمال‌گرایی هستند.